

DE KRACHT VAN JE GEMEENTE
IDEEËN VOOR EEN KRACHTDADIG LOKAAL
MILIEU- EN NATUURBELEID

I. INLEIDING

I.1. Inhoudstafel

I. Inleiding	1
I.1. Inhoudstafel	1
I.2. Colofon	2
I.3. Voorwoord	3
I.4. Hoe ga je met dit voorbeeldenboek aan de slag	4
I.5. Wijzigingen in het toekomstig beleidskader voor lokale overheden	5
I.6. Krachtlijnen voor een vooruitstrevend lokaal milieubeleid	7
II. Thema Ruimte	11
II.1. Inbreiden om open ruimte te sparen	12
II.2. Van duurzaam bouwen naar duurzame stedenbouw	14
II.3. Groene en blauwe RUP's	16
II.4. Groen voor iedereen	18
II.5. Een gemeentelijk grondbeleid	20
II.6. Een mobiliteitsplan voor de gemeente	22
II.7. Inrichten van straten	24
II.8. Werk aan een positief trage wegenbeleid	26
III. Thema Water	28
III.1. Wateroverlast voorkomen	29
III.2. Afvalwater aansluiten, regenwater afkoppelen	31
III.3. Erosie	33
III.4. Doe het zonder	35
IV. Thema Natuur en Biodiversiteit	37
IV.1. Onderteken een Charter voor Biodiversiteit	38
IV.2. Natuurgebieden in jouw gemeente	40
IV.3. Adopteer soorten	42
IV.4. Beestige Bermen	44
IV.5. Aandacht voor natuur in landbouwgebied	46
IV.6. Natuurlijke tuinen	48
IV.7. Avontuurlijk speelgroen	50
IV.8. Draag zorg voor de bomen	52
IV.9. Plant eens een bos	54
IV.10. Geïntegreerd Kustzonebeheer	57

V. Thema Klimaat en Energie	59
V.1. Onderteken de Covenant of Mayors	60
V.2. Stimuleer energierenovatie	62
V.3. Energievriendelijke sociale huisvesting.....	64
V.4. Energiebesparing	66
V.5. Groene stroom	68
V.6. Lokale opwekking van energie	70
V.7. Kies voor een gemeentelijk windturbinebeleid	72
VI. Thema Duurzaam productgebruik.....	74
VI.1. Aankoop van duurzame producten	75
VI.2. Kies voor een preventief afvalbeleid	77
VI.3. Samengebruik van materialen	79
VI.4. Stimuleer duurzame voeding	81
VI.5. Ecologische buurttuinieren	83
VI.6. Autodelen stimuleren loont.....	85

I.2. Colofon

Deze bundel is een uitgave van het verenigingssteunpunt Tandem en kwam tot stand in een samenwerking van Bond Beter Leefmilieu, Natuurpunt, Velt, Vereniging voor Bos in Vlaanderen en Trage Wegen.

Met steun van de Vlaamse Overheid.

Publicatie december 2011.

I.3. Voorwoord

Zuivere lucht in de wijk, proper water in de beek, natuur in de buurt, een speelbos op fietsafstand,... Ook in het kleine en dichtbevolkte Vlaanderen kan een ambitieus gemeentelijk milieubeleid het verschil maken. Maar al te vaak denkt men dat een gemeente weinig greep heeft op de 'grote' milieuproblemen zoals klimaatverandering, de achteruitgang van de biodiversiteit of het teveel aan fijn stof in de lucht. Dat is helemaal niet het geval.

Uiteraard kan een gemeente mondiale milieuproblemen niet alleen oplossen, maar steden en gemeenten blijven wel een cruciaal bestuursniveau als het op milieu en natuur aankomt. Gemeenten staan dicht bij hun inwoners en hebben de beste terreinkennis. Elke gemeente heeft belangrijke bevoegdheden op vlak van natuur en bos, verkeer, ruimtelijke ordening, energiebesparing,... En elke gemeente kan die bevoegdheden inzetten om te investeren in leefbare, verkeersluwe en groene steden en gemeenten, waar het aangenaam wonen en leven is.

In deze bundel vindt u 35 voorstellen van initiatieven, projecten, campagnes, acties, ... die door een lokaal beleid kunnen worden uitgevoerd. We zijn verheugd dat we bij bijna alle fiches er zijn in geslaagd zijn om bestaand goed voorbeeld van een Vlaamse gemeente te vermelden. Hiermee getuigen de Vlaamse gemeenten van hun inzet om de dagelijkse groeiende milieuproblemen een halt toe te roepen.

We zien dat in vele gemeenten het lokale milieu-, natuur- en duurzaamheidsbeleid de kinderschoenen is ontgroeid. We betreuren echter dat dit argument wordt gebruikt om de meerwaarde van de verderzetting van de samenwerkingsovereenkomst natuur en milieu tussen de Vlaamse Overheid en de lokale overheden in vraag te stellen. In nog vele gemeenten zijn nog steeds extra stimulansen nodig voor een milieu- en natuurvriendelijker beleid.

Eind vorig jaar nam de Vlaamse regering de beslissing om de financiering van Tandem na 2011 stop te zeten. Hiermee komt een einde aan het steunpunt waarin een keur van gewestelijke milieuverenigingen de krachten bundelen en kwalitatief materiaal uitwerken in de vorm van projectmodellen, brochures met voorbeelden, Medewerkers van de diverse verenigingen reisden van De Panne tot Maasmechelen om ambtenaren, schepenen, vrijwilligers en inwoners te inspireren, informeren en adviseren.

Hierdoor heeft u met deze bundel het laatste wapenfeit van Tandem in handen. Wij hopen dat we u hiermee als vrijwilliger bij een lokale vereniging, lid van de milieuraad, ambtenaar of lokale politicus voldoende materiaal geven om de komende jaren het beleid in uw gemeente verder te inspireren en te onderbouwen richting een biodiversie, klimaatneutraal en duurzamer beleid.

We wensen u veel succes,

Stefaan Claeys, projectcoördinator Tandem

1 december 2011

I.4. Hoe ga je met dit voorbeeldenboek aan de slag

Dit voorbeeldenboek is voor iedereen die zich graag wil inzetten voor een vooruitstrevend lokaal milieubeleid. Dus zowel als lokale politicus, milieu- of duurzaamheidsambtenaar, vrijwilliger bij een lokale natuur- en milieuvereniging of lid van de milieuraad kun je hier mee aan de slag.

Het voorbeeldenboek bestaat uit een inleidend gedeelte en projectenfiches geclusterd in 5 thema's. In het inleidend gedeelte vind je het ruimer kader en de uitdagingen voor het toekomstig lokaal natuur- en milieubeleid.

De 5 thema's zijn ruimte, water, natuur en biodiversiteit, klimaat en energie en duurzaam productgebruik. Iedere fiche is opgebouwd met hetzelfde stramien: '*voorstel verkiezingsprogramma*', '*huidige situatie*', '*wat kan de gemeente doen*', '*acties*', '*wat levert dit onze gemeente op*', '*deze gemeente doet het zo*' en '*meer info*'.

Als vrijwilliger bij een lokaal natuur- en milieuvereniging kun je dit voorbeeldenboek gebruiken om goed onderbouwde voorstellen te formuleren naar het lokale beleid. Bij iedere fiche vind je onder de titel '*huidige situatie*' een probleemstelling en ruimer kader van het project, onder '*wat kan de gemeente doen*' meer informatie over in welke mate een gemeente bevoegdheid heeft om het probleem aan te pakken, en onder '*voorstellen voor acties*' een overzicht van de stappen die diverse partners moeten ondernemen om het project ten uitvoer te brengen. Al deze info per fiche geeft je als vrijwilliger voldoende materiaal in handen om – al dan niet in aanloop naar de verkiezingen – via jullie website, tijdschrift of een georganiseerd debat in dialoog te treden met de opkomende politici over het gewenste toekomstige lokale natuur- en milieubeleid.

Als lid van de milieuraad kun je op basis van dit voorbeeldenboek het voorbije beleid van jouw stad of gemeente evalueren en een voorstel formuleren over het gewenste toekomstig beleid. Hoeveel van de projecten uit het voorbeeldenboek werden reeds uitgevoerd, en welke projecten wil de gemeenten graag in de toekomst gerealiseerd zien?

Als lokale ambtenaar vind je in deze bundel bij iedere fiche een verwijzing naar bestaande voorbeelden om bij ten rade te gaan. Met behulp van de verwijzingen bij '*meer info*' kun je snel aan de slag om het project ook in jouw gemeente uit te voeren.

Als lokale politicus vind je in dit voorbeeldenboek bij iedere fiche onder *wat levert het mijn gemeente op* een overzicht van de belangrijkste voordelen die een project jouw gemeente oplevert. Onder '*voorstel tekst memorandum*' vind je een voorstel van tekst die je kunt opnemen in het programma van jouw partij.

I.5. Wijzigingen in het toekomstig beleidskader voor lokale overheden

Het voorbije jaar heeft de Vlaamse Overheid een aantal beslissingen genomen die een impact kunnen hebben op het toekomstige lokale beleid inzake natuur- en milieu. Zowel als ambtenaar, lokale politicus, lid van de milieuraad en/of als lokale natuur- of milieuvrijwilliger is het belangrijk op de hoogte te zijn van dit kader zodat je een accuraat en onderbouwd advies kunt formuleren voor het toekomstig beleid in jouw stad en gemeente.

Op 25 juni 2010 keurde de Vlaamse Regering het "Besluit betreffende de beleids- en beheerscyclus van de gemeenten, de provincies en de openbare centra voor maatschappelijk welzijn" definitief goed. Dit besluit bevat een reeks regels voor het meerjarenplan, het budget, de boekhouding en de jaarrekening van de lokale besturen en provincies, en is erg ingrijpend voor de wijze waarop gemeenten hun beleid voorbereiden, budgetteren, uitvoeren, opvolgen en evalueren. Niet alleen de financiële aspecten van de beleidsvoering zijn er in opgenomen, maar ook de regels voor de inhoudelijke planning (beleidsdoelstellingen, actieplannen, acties...), uitvoering en evaluatie werden erin vastgelegd. Het besluit treedt in principe op 1 januari 2014 in werking. In 2011 zijn een 20-tal gemeenten en OCMW's, als wijze van test en onder begeleiding van de Vlaamse Overheid hier al mee van start gegaan. In 2012 en 2013 stappen nog een aantal bijkomende lokale besturen vervroegd in de beleids- en beheercyclus in.

Oktober 2010 beslist minister Schauvlieghe de samenwerking met de milieubeweging inzake het steunpunt **Tandem** te laten uitdoven. Tandem werd in 2003 op vraag van de Vlaamse Overheid opgericht, met als doel de kennis en knowhow van de milieubeweging in te zetten om de lokale samenwerking rond duurzaam lokaal milieubeleid te stimuleren. Tevens in 2003 sloot de Vlaamse Overheid een contract af met het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling voor de oprichting van het **Steunpunt Lokale Agenda 21**, met als doel de lokale besturen te ondersteunen in hun beleid te verduurzamen. Eind 2009 werd beslist om dit secretariaat binnen het steunpunt van Tandem te integreren. Door de beslissing om Tandem stop te zetten komt er ook een einde aan de werking van het Steunpunt Lokale Agenda 21.

April 2011 bevestigde de Vlaamse Regering het "**Planlastendecreet**". Dit treedt eveneens in werking begin 2014. Dit planlastendecreet moet ervoor zorgen dat de lokale besturen geen veelvoud aan sectorale beleidsplannen meer moeten indienen, maar alle plannen bundelen in aan een strategisch meerjarenplan voor de komende beleidscyclus. De Vlaamse Overheid zal de komende maanden 14 bestaande decreten, waaronder het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake het milieubeleid, aanpassen aan dit nieuwe kader.

De Vlaamse Overheid zal op 30 oktober 2012, na de lokale verkiezingen van 14 oktober dus, de Vlaamse beleidsprioriteiten en de bijbehorende subsidieregelingen voor de komende lokale beleidscyclus bekend bekend maken. Ieder lokaal bestuur zal vervolgens tot 15 januari 2014 tijd hebben om zijn strategisch meerjarenplan in te dienen.

Eveneens op 8 april 2011 keurde de Vlaamse Regering het **witboek "Interne staatshervorming van de Vlaamse regering"** goed. Dit witboek is de eerste stap in de implementatie van de interne staatshervorming, en geeft de krachtlijnen aan om te komen tot een betere taakverdeling tussen de overheidsstructuren binnen Vlaanderen. Concreet wil men via de interne staatshervorming de bestuurskracht van (kleinere) versterken, de bestuurlijke verrommeling op intermediair niveau inbeperken, de verkokering van het Vlaams beleid ongedaan maken en teveel detailsturing en controle van de Vlaamse Overheid beperken. Het Witboek formuleert hiertoe uitvoeringslijnen en concrete doorbraken.

In het witboek staat, tot grote verrassing van diverse partijen bij de bekendmaking, de krachtlijn om de **samenwerkingsovereenkomst Leefmilieu**, die loopt tot en met

2013, niet te verlengen. De 25 miljoen euro wordt deels herbestemd naar rioleringen (gemeentelijk aandeel van het geld) en deels naar handhaving vanuit het Vlaams gewest in plaats van vanuit gemeenten. Deze beslissing kan voor diverse gemeenten een impact hebben op de financiering van de MINA-werkers en de tewerkstelling van de duurzaamheidsambtenaar. De krachtlijn kwam echter niet tot stand in samenspraak met de doelgroep (VVSG) en andere betrokken actoren. Momenteel is er nog steeds overleg gaande om alternatieve scenario's voor het voortbestaan van de samenwerkingsovereenkomst te bekijken.

Een laatste – en recente – bedreiging voor het lokale milieubeleid zijn de mogelijke financiële consequenties van de **vereffening van de gemeentelijke holding en de dreigende financiële crisis**. Deze slechtere financiële situatie heeft, naast de dreigende stopzetting van de samenwerkingsovereenkomst, mogelijk een negatieve invloed op het budget voor natuur- en milieuprojecten. Het zal er in veel gemeenten op aankomen om de prioritaire projecten af te bakenen, en op zoek gaan naar deze projecten die zoveel mogelijk op het kruispunt liggen van diverse beleidsdomeinen en indien zelfs mogelijk financiële winst opleveren.

Meer info:

- <http://binnenland.vlaanderen.be/bbc>
- <http://www.tandemweb.be>
- <http://www.sla21.be>
- <http://www.bestuurszaken.be/planlasten-voor-lokale-besturen>
- [http://binnenland.vlaanderen.be/interne-staats hervorming](http://binnenland.vlaanderen.be/interne-staats Hervorming)

I.6. Krachtlijnen voor een vooruitstrevend lokaal milieubeleid

Denk aan de toekomst, werk volgens plan

Sommige milieuproblemen zijn zo hardnekkig dat we ze niet van vandaag op morgen kunnen oplossen, zelfs niet van de ene legislatuur op de andere. Denk maar aan de klimaatverandering. Wetenschappers schuiven doelstellingen voor minder CO₂ naar voor die we tegen 2050 moeten halen.

Abstract? Een ver van mijn bed show? Nee hoor, gemeenten die de uitdaging aangaan om klimaatneutraal te worden, tonen aan dat een lange termijndoelstelling, zelfs voor 2050, als kapstok kan dienen voor een heel concreet gemeentelijk klimaatplan. Hierin plant men samenhangende en tastbare initiatieven: het isoleren van het eigen gebouwenpark, gratis bouwadvies aanbieden voor bouwers en verbouwers in de gemeente, ludieke acties om fietsgebruik te promoten en de auto thuis te laten voor korte afstanden,...

Het is perfect mogelijk om een abstracte lange termijn milieudoelstelling te combineren met concrete actie op het terrein. En dit geldt niet alleen voor een plan van aanpak van de klimaatverandering, maar even goed tegen de achteruitgang van de biodiversiteit, tegen de luchtvervuiling, voor een meer ordentelijke ruimtelijke ordening of voor waterzuivering. Deze problemen vragen om algemene, lange termijn doelstellingen en een planmatige stap-voor-stap aanpak om de problemen te keren.

De milieubeweging is er van overtuigd dat planmatig werken met oog op de lange termijn, absoluut noodzakelijk blijft om milieuproblemen te counteren. De afgelopen jaren was er vanuit gemeentebesturen vaak kritiek te horen op de overmatig 'planlasten' die door de hogere overheden worden opgedrongen. Voor zowat elk domein werd de gemeente verplicht een apart plan uit te werken, met veel administratieve overlast tot gevolg. Begrijpelijk, maar het probleem van planlast mag de gemeente er niet van weerhouden om planmatig te blijven werken. Het alternatief is een onsamenhangend beleid van losse flodders, of in het ergste geval vriendjespolitiek.

De oplossing voor de planlast zit vooral in een meer resultaatsgericht beleid. Als men vertrekt vanuit een resultaatsverbintenis die men moet halen tegen het einde van de legislatuur, stelt men een duidelijk politiek engagement met een lokaal duurzaam beleid voorop, met concrete mandaten en verantwoordelijkheden. Tevens bieden dergelijke resultaatsdoelstellingen de mogelijkheid om te werken met eenvoudige, meetbare parameters voor het te behalen resultaat. Op die manier worden plannen heel wat eenvoudiger en minder complex, zonder dat we de milieudoelstellingen uit het oog verliezen.

Werk samen met verschillende diensten, bestuursniveau's en gemeenten

Vaak heeft de gemeentelijke milieudienst, net zoals andere diensten, zijn handen vol met de dagelijkse bezigheden van het lopende beleid: vergunningen afleveren, vragen van burgers beantwoorden, subsidieaanvragen beoordelen, betalingen uitvoeren... Veel tijd om een gemeentelijk plan uit te werken of nieuwe campagnes op poten te zetten blijft er niet over. Een duurzaamheidsambtenaar is hier een noodzaak. Een duurzaamheidsambtenaar die op lokaal niveau over de muurtjes van de verschillende diensten heen kijkt, kan de samenwerking tussen diensten ondersteunen en aandacht besteden aan het proces voor draagvlakvorming bij bevolking en verenigingsleven. Dat hoeven de diensten dan niet meer elk voor zich te doen.

Volgens het nieuwe gemeentedecreet werken de gemeentebesturen na de lokale verkiezingen van 2012 met strategische meerjarenplannen, verankerd in een lokale beleidscyclus. De gemeente moet lange termijn doelstellingen voor milieu- en natuur in deze strategische meerjarenplannen verwerken, zodat milieuresultaten ingebed zitten in het algemene beleid van de gemeente en maximaal meesporen met andere

doelstellingen van de gemeente. Daardoor hoeft men niet meer voor elk beleidsthema apart een eigen plan uit te werken. De gemeente kan doelstellingen uit milieu- en natuurplannen koppelen aan andere gemeentelijke doelstellingen.

Enkele voorbeelden: Voorziet men een lokale KMO-zone? Probeer er dan voor te zorgen dat het om een duurzame KMO-zone gaat, waarbij kansen voor natuur worden ingepland, waarbij men de bufferzones gebruikt om aan waterberging te doen, een fietspad voorziet om de zone bereikbaar te maken voor werknemers die met de fiets willen komen... Moet de gemeentelijke sporthal gerenoveerd worden? Zorg dan voor een e-novatie, waardoor het energiegebruik daalt en de klimaatimpact verkleint.

Een betere samenwerking tussen de gemeente en hogere bestuurniveaus kan veel voordelen opleveren. Veel milieudoelstellingen zijn vastgelegd op Europees niveau, denk maar de fijn stof normen in de lucht of de waterkwaliteit van onze waterlopen. Een goede doorwerking van Europese milieudoelstellingen naar het lokale niveau is van groot belang voor een effectief milieubeleid. Om bijvoorbeeld het Natura-2000 netwerk - een samenhangend Europees netwerk van natuurgebieden - te kunnen realiseren, moeten de lokale besturen de instandhoudingsdoelstellingen die de Vlaamse overheid vastlegt, overnemen in het gebiedsgericht beleid inzake ruimtelijke ordening en natuurontwikkeling. Ook de Europese doelstellingen inzake lucht- of waterkwaliteit kunnen we niet halen zonder de medewerking van gemeentebesturen.

Plannen voeren zichzelf niet uit

Planmatig werken, met een stappenplan naar een lange termijn-doelstelling, is noodzakelijk voor een beter leefmilieu. Maar plannen voeren zichzelf niet uit. Gemeenten maakten in het verleden onder meer natuurontwikkelingsplannen (GNOP's), milieubeleidsplannen, ruimtelijke structuurplannen, rioleringsplannen... Heel wat van die plannen bevatten ambitieuze en toekomstgerichte doelstellingen, maar in de praktijk blijven nogal wat onderdelen dode letter. Om die plannen waar te maken op het terrein, moet de gemeente investeren: de gemeente heeft budgetten nodig in de begroting moet personeel inzetten, en moet acties en campagnes opzetten.

Uiteraard is het voorzien van voldoende budgetten en personeel niet evident in tijden van crisis, zoals nu. Hier is - opnieuw - een beter geïntegreerd beleid een deel van de oplossing. Het gemeentedecreet voorziet dat gemeentebesturen, samen met een geïntegreerde beleidscyclus, een meerjarenbegroting op gemeentelijk niveau opmaken. Het is van belang dat de gemeente van bij het begin van de legislatuur in deze meerjarenbegroting voldoende middelen voorziet.

Een gemeente kan zelf inkomsten genereren. Het decreet op de ruimtelijke ordening voorziet de mogelijkheid om een heffing in te voeren op niet gebruikte bouwgronden. Die opbrengsten kan men gebruiken om te investeren in een kernversterkend beleid. Een gemeente kan ook een heffing invoeren op niet-afgekoppelde verharde oppervlakten. Die opbrengsten investeert men in groendaken of andere maatregelen om regenwater langer vast te houden.

De wortel en de stok

Uit tal van enquêtes blijkt dat de doorsnee Vlaming best wel milieubewust is. Toch heeft die af en toe een duwtje in de rug nodig. Om ervoor te zorgen dat burgers hun gedrag ook effectief aanpassen, is een stimulerend en ondersteunend beleid een noodzaak. De gemeente kan bijvoorbeeld via een provinciaal steunpunt duurzaam bouwen bouwadvies aanbieden aan inwoners die bouw- of verbouwplannen hebben. Enkel en alleen al door het verstrekken van de juiste informatie kiezen de inwoners sneller voor energiezuinige ingrepen, want dat zorgt voor minder kosten voor verwarming en elektriciteit. Door een premie te voorzien voor de aanleg van een groendak of landbouwers financieel te ondersteunen om kleine landschapselementen zoals haagkanten en poelen aan te leggen,

zullen ze ook sneller geneigd zijn dat te doen. En daar heeft uiteindelijk heel de gemeente voordeel bij.

Stimuleren en ondersteunen is echter niet genoeg, een gemeentebestuur moet ook sturen. Een gemeente beschikt over heel wat wettelijke instrumenten en bevoegdheden die bindend zijn voor elke burger. Het gaat dan om instrumenten zoals ruimtelijke uitvoeringsplannen, milieuvergunningen, bouw- en verkavelingsvergunningen, stedenbouwkundige verordeningen of politiereglementen. Met deze wettelijke instrumenten kan de gemeente met relatief weinig middelen toch een mooi resultaat bereiken.

Helaas is niet elke burger even plichtsbewust. Soms is het nodig om wetgeving af te dwingen. Als een gemeente niet optreedt tegen het illegaal kappen van bomen, het verbranden van afval in de tuin, het zonder vergunning ophogen van gronden, het inpalmen van buurtwegen,... zal men het beleid niet meer serieus nemen. Het is dus kwestie om die wettelijke bepalingen te doen naleven. Dat vraagt om het uitbouwen van een volwaardige handhavingdienst en het voorzien van een laagdrempelig klachtenmeldpunt voor eerste lijns-ondersteuning.

Een daadkrachtig gemeentelijk milieubeleid vraagt om een wortel en een stok. Om bijvoorbeeld het stelsel van trage wegen in een gemeente te herwaarderen, en op die manier het fietsen en stappen te stimuleren, moet de gemeente niet alleen subsidies voorzien voor de openstelling en het onderhoud van buurtwegen, maar moet ze de buurtwegen ook juridisch verankeren in gemeentelijke ruimtelijke plannen en bestraffend optreden tegen de onterechte inpalming of het afsluiten ervan.

Durf keuzes maken: of in plaats van én-én

Een doortastend beleid kan niet voor iedereen goed doen. Een beleid dat gericht is op verandering vraagt keuzes. Dat blijkt ook uit enkele algemeen aanvaarde toetsstenen, zoals het STOP-principe voor de mobiliteit of de Ladder van Lansink in het afvalbeleid. Volgens het STOP-principe moet de aandacht eerst uitgaan naar stappers, dan naar trappers, vervolgens naar het openbaar vervoer en tot slot naar het privaat autoverkeer. In het afvalbeleid stelt de Ladder van Lansink dat het beleid zich prioritair moet richten op afvalpreventie, dan hergebruik, vervolgens recyclage, verbranding en pas in laatste instantie op storten.

Een duidelijk milieubeleid vraagt keuzes, anders dreigt de gemeente te verzanden in een mossel noch vis beleid. Als men voor de heraanleg van een gemeentelijke weg tegelijk investeert in fietsstroken, verkeerslichtbeïnvloeding voor bussen en extra parkeerplaatsen voor auto's, zal niemand zich echt aangesproken voelen. Als gemeentelijke huisvuilzakken te goedkoop zijn, zal afvalpreventie en recyclage er niet makkelijker op worden.

Innovatief beleid uitproberen

Milieu problemen vragen om vernieuwende, innovatieve oplossingen. Om het energieprobleem aan te pakken, kan men nadenken over vernieuwende ingrepen zoals warmtenetten (waarbij restwarmte van een bedrijf gebruikt wordt als warmtebron voor aangrenzende woningen), vergistinginstallaties voor GFT die gebruikt worden om een dorpskern van duurzame warmte te voorzien (naar het voorbeeld van de Duitse energiedorpen), energievoorziening op wijkniveau met geothermische warmte,...

Het is eigen aan dit soort van vernieuwende maatregelen dat ze niet van een leien dakje lopen. Er duiken vaak onvoorziene problemen en onverwachte tegenkantingen op, het is een oefening van vallen en opstaan. Om op milieuvlak vooruitgang te boeken, blijft het nochtans belangrijk dat een gemeente volledig nieuwe maatregelen uitprobeert. Veelal kan de gemeente vanuit hogere overheden financiële ondersteuning bekomen voor dergelijk innovatief beleid. Maak er gebruik van!

Inspraak en participatie

Het gemeentelijk milieubeleid heeft meer kans op slagen als het gedragen wordt door de bevolking. Een vroegtijdige participatie van de burger en het verenigingsleven zorgt ervoor dat burgers en verenigingen zelf met voorstellen en oplossingen komen, dat men praat over de gemeentelijke voorstellen en samen zoekt naar de beste oplossing voor een milieuprobleem.

Het beleid kan die vroegtijdige participatie structureel inbouwen, bijvoorbeeld door bij stedenbouwkundige projecten vooraf de bevolking te betrekken of een burgerjury op te richten. Een gemeente kan samen met haar inwoners op zoek gaan naar de beste inplantingsplaats voor windmolens in de gemeente, vervolgens een aanbesteding uitschrijven voor die gronden, en de burgers financieel mee laten participeren in de uitbating van de windmolens. Voor bebossingsprojecten of het herwaarderen van trage wegen in de gemeente, kan men samenwerken met jeugdverenigingen of scouts.

Het gemeentedecreet bevat een aantal nieuwe mogelijkheden om een participatief beleid te ondersteunen: het wijkbudget geeft buurtverenigingen geld om zelf initiatief te nemen om de buurt aangenamer en leefbaarder te maken, het vragenuurtje op de gemeenteraad geeft burgers de kans om vragen of voorstellen voor het gemeentelijk beleid op de agenda te zetten... Maak als gemeentebestuur gebruik van die mogelijkheden en promoot ze actief bij de bevolking.

Inspraak is tot slot niet hetzelfde als slaafs volgen wat een burger vraagt. Anders zouden de hardste roepers altijd gelijk hebben. Om tot een gedragen beleid te komen is het belangrijk dat de gemeente duidelijk motiveert waarom ze al dan niet met een voorstel akkoord gaat, of waarom ze een bezwaar niet volgt. Er kunnen heel wat technische, juridische of financiële redenen zijn waarom een gemeente niet kan ingaan op een voorstel vanuit de bevolking. Burgers begrijpen dat best, maar willen een antwoord op hun vragen. Dat vraagt een cultuur van motiveren en argumenteren. Alleen zo wordt de burger serieus genomen.

II. THEMA RUIMTE

Vlaanderen is een kleine en dichtbevolkte regio, met veel industrie, een fijnmazig wegen- en spoorwegennet, veel verspreide bebouwing en een lange sliert lintbebouwing. Onze schaarse open ruimte wordt ingepalmd door verkavelingen, bedrijventerreinen, uitbreiding van havens, nieuwe autowegen, shoppingcentra, kantorencomplexen, voetbalstadions... Allemaal souperen ze ruimte op in het kleine en dichtbevolkte Vlaanderen. Heel wat van onze milieuproblemen hangen samen met een gebrekkig ruimtelijk beleid.

Door te veel verspreide bebouwing kan een groot deel van het woningbestand niet op riolering en waterzuivering worden aangesloten. Dat is één van de redenen voor de slechte waterkwaliteit in Vlaanderen. Door een groot aandeel volledig vrijstaande woningen wordt veel energie verspild, wat er toe bijdraagt dat we moeilijker aan internationale klimaatdoelstellingen kunnen voldoen. Het grote aandeel lintbebouwing en woningen in de buurt van autosnelwegen zorgt er voor dat meer mensen dan elders in Europa blootgesteld worden aan een te hoge geluidsbelasting. De vele baanwinkels en kantoren langs invalswegen werken autoverkeer in de hand, wat op zijn beurt een belangrijke oorzaak is van allerhande vormen van luchtvervuiling. Ons fijnmazig wegennet zorgt voor een grote versnippering van natuur, bos en landschap, één van de hoofdoorzaken van de achteruitgang van de biodiversiteit in Vlaanderen.

Gemeentebesturen hebben belangrijke bevoegdheden om de ruimtelijke ordening in een andere richting te sturen. De meeste gemeenten beschikken over een eigen ruimtelijk structuurplan, met een lange termijnvisie voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. Het komt er nu op aan die visie op het terrein waar te maken. Daartoe kan de gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen opmaken om de bestemming van gronden aan te passen, kan ze een grondbeleid opzetten en heeft ze de bevoegdheid om bouwvergunningen af te leveren.

Omdat we geen ruimte op overschot hebben, vraagt een duurzaam ruimtelijk beleid in de eerste plaats om investeringen in een kernversterkend beleid, waarbij ingezet wordt op reconversie van leegstaande gebouwen en invulling van niet gebruikte kavels in de stads- of dorpskern. Zo blijft er voldoende ruimte over om nieuw bos aan te planten of natuur te ontwikkelen. En zo werk je uiteindelijk aan een leefbare en bruisende gemeente.

II.1. Inbreiden om open ruimte te sparen

Kernversterking, energiebesparing en behoud van open ruimte

Voorstel verkiezingsprogramma

Vlaanderen is de meest versnipperde en verkavelde regio van Europa. Dat veroorzaakt heel wat problemen. In de eerste plaats moeten we inzetten op zuinig en intensief ruimtegebruik. Vanuit dit principe is het belangrijk dat niet-gebruikte percelen en sites in de gemeentekern ontwikkeld en gebruikt worden als woonuitbreidingsgebied. Hierdoor reserveren we voldoende ruimte voor water en natuur, beperken we ons energiegebruik en houden we de groei van het autoverkeer in de hand.

Huidige situatie

Vlaanderen is de meest versnipperde en verkavelde regio van Europa. Dat veroorzaakt heel wat problemen. Het overaanbod aan vrijstaande villa's in verkavelingen bijvoorbeeld zorgt niet alleen voor een grote verspilling van open ruimte, maar ook voor energieverpilling (zie fiche "van duurzaam bouwen naar duurzame stedenbouw"). Daarnaast lopen de kosten voor allerlei nutsvoorzieningen (zoals waterzuivering, postbedeling en gas- en elektriciteitsdistributie) enorm hoog op. Door het versnipperde bebouwingspatroon in Vlaanderen moeten we miljarden euro meerkosten maken voor rioleringen en waterzuiveringsinstallaties. In 2008 besteedde de Vlaamse overheid hieraan 770 miljoen euro, dat is 60% van het totale milieubudget. Bij een meer aaneengesloten bebouwing kunnen dergelijke nutsvoorzieningen veel efficiënter en goedkoper worden uitgebouwd.

Verder doen zoals we nu bezig zijn is geen optie. Als de bebouwing aan het huidige tempo doorgaat, dan zal in 2050 maar liefst 41,5% van Vlaanderen bebouwd zijn. Het kleine Vlaanderen heeft dan ook veel te winnen bij een doordacht ruimtelijk beleid. In de eerste plaats moeten we inzetten op zuinig en intensief ruimtegebruik. Dit zowel om voldoende ruimte voor water en natuur te reserveren, maar ook om ons energiegebruik te beperken en de groei van het autoverkeer in de hand te houden.

Wat kan de gemeente doen

De gemeente is bevoegd voor het opmaken van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) en voor het afleveren van bouw- en verkavelingvergunningen. In een RUP worden bestemmingen vastgelegd die de basis vormen voor het afleveren van vergunningen.

De gemeente kan op zoek gaan naar mogelijkheden voor inbreiding en kernversterking. In een eerste stap maakt de gemeente een inventaris van de niet gebruikte woongebieden in de gemeente, en gaat na welke leegstaande panden (vroegere school, kantoor- of andere gebouwen) men kan herbestemmen. Vervolgens kan de gemeente voor dergelijke zones een RUP opmaken, waarin ze voorschriften opneemt inzake compact en duurzaam bouwen. Bouw aan een hoge woondichtheid, om zo het openbaar vervoer voldoende draagvlak te bieden. Nieuwe ecowijken in het buitenland hebben een woondichtheid van zo'n 150 inwoners/ha, wat vergelijkbaar is met de dichtstbevolkte wijken in de 19e-eeuwse gordels van de Belgische steden. In vergelijking daarmee is het ambitieniveau van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen zeer mager, 25 woningen/ha of 55 inwoners/ha. Bouwen aan een hoge dichtheid geeft de mogelijkheid om voldoende ruimte te vrijwaren voor publiek groen. En energiezuinig bouwen verlaagt de gemeentelijke impact op klimaatverandering. Bovendien maak je op die manier werk van een aantrekkelijke, levendige en duurzame woonwijken.

Acties

- Vergunningsbeleid aanpassen voor nieuwe bebouwing: voer een aantal principes in met betrekking tot woondichtheid, percentage sociale woningen, waterbeheer, parkeerplaatsen, oppervlakte gemeenschappelijk groen.
- Opmaken van een inventaris van de niet-bebouwde woongebieden (hiervoor krijgt de gemeente subsidies van de Vlaamse administratie ruimtelijke ordening) en een planning uitwerken voor de invulling van deze gebieden.
- Hiervoor RUP's opmaken.
- Zoeken naar private partners om deze zones effectief in te vullen. Het kan daarbij zowel gaan om projectontwikkelaars als om bouwgroepen (een groep gezinnen die samen een woonproject realiseren).

Wat levert dit onze gemeente op

- + Een kernversterkend beleid zorgt voor een groter draagvlak voor nutsvoorzieningen en diensten (bv. openbaar vervoer, buurtwinkels, gemeenteschool, rioleringen).
- + Door de nabijheid van wonen en diensten krijgen zachte vervoersvormen (stappen, fietsen, openbaar vervoer) een extra stimulans, waardoor autoverkeer beperkt wordt.
- + Door te kiezen voor inbreiding blijft er meer open ruimte over voor natuur, bos en landbouw
- + Er wordt bijkomende woongelegenheid in de stadskern voorzien

Deze gemeente doet het zo

Leuven – project Tweewaters

Het project Tweewaters is gelegen in een verouderd industriegebied aan de Vaartkom in Leuven. Het gebied rond de Molens van Orshoven en de voormalige silo's zal uitgroeien tot het kloppende hart van de buurt. In totaal komen er 1200 laagenergiewoningen. Door te kiezen voor kwalitatieve (middel)hoogbouw, blijft 70% van de ruimte groen. De verkeersluwe straten en gebouwen zorgen samen met het nieuwe stadsplein voor de link tussen de vaart en het achterliggende woongebied rondom het uitgestrekte park. In het parkgebied zelf zorgen zowel de Dijle als de gebouwen voor de nodige structuur en uitstraling. De rivier begeleidt ook hier het Dijlepad en structureert mee de inplanting van groen en gebouwen.

Eeklo – BPA 'Kaaiken

De stad Eeklo zet volop in op kernversterking. Inbreidingsprojecten van verschillende schaalniveaus bevinden zich in de plannings- of uitvoeringsfase: project 't Kaaiken, ecowijk Sogeta, project Lilan, project Broeders Van Liefde, herbestemming van de site Van Damme-politiezone, stadsvernieuwingsprojecten langs de spoorweg door Eeklo onder de naam 'de Melkweg'. Ruimtelijke kwaliteit, ecologisch bouwen, natuur- en waterbeheer, ontwerpen vanuit het oogpunt van voetgangers en fietsen vormen bij verschillende projecten aandachtspunten. Zo wordt bij project 't Kaaiken een waterloop opnieuw open gemaakt en moet de woonwijk Sogata een toonbeeld worden van ecologische stedenbouw.

Meer info

- Publicatie Vlaanderen in de knoop: www.bondbeterleefmilieu.be > Thema's > Ruimte & Natuur
- Subsidies register onbebouwde percelen: <http://www.rwo.be/Default.aspx?tabid=14413>

II.2. Van duurzaam bouwen naar duurzame stedenbouw

Milieu-impact en energieverbruik van woonwijken verminderen

Voorstel verkiezingsprogramma

Duurzame stedenbouw is de toekomst. Op die manier willen we de milieu-impact van wonen op grotere schaal aanpakken. Via het gemeentelijke ruimtelijk uitvoeringsplan zullen we voorwaarden opleggen rond duurzaam bouwen. Zo stappen we op van duurzaam bouwen naar duurzaam stedenbouwen.

Huidige situatie

Duurzaam en energiezuinig bouwen zit duidelijk in de lift. Maar blijft nu voornamelijk hangen op het niveau van individuele woningen. Willen we de milieu-impact van wonen aanpakken, dan moeten we dit op grotere schaal aanpakken. In een ruimtelijk uitvoeringsplan of een verkavelingsvergunning kunnen heel wat voorwaarden rond duurzaam bouwen opgenomen worden. Zo stap je op van duurzaam bouwen naar duurzaam stedenbouwen.

Wat kan de gemeente doen

De gemeente is bevoegd voor het opmaken van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) en voor het afleveren van bouw- en verkavelingsvergunningen. In een RUP worden bestemmingen, inrichtingsvoorwaarden en bouwvoorschriften vastgelegd. Dit vormt de basis voor het afleveren van vergunningen.

Door woningen goed te oriënteren naar de zon, maak je maximaal gebruik van zonnewarmte voor de verwarming van een woning. Goed geïsoleerde en geventileerde woningen beperken het energieverbruik, waardoor ook de luchtverontreiniging vermindert. Zo'n milieuvriendelijke maatregelen gaan hand in hand met optimaal ruimtegebruik. Een rijwoning is altijd energiezuiniger dan een vrijstaande woning omdat het warmteverlies door buitenmuren veel kleiner is. Bovendien wordt bij rijwoningen de schaarse ruimte veel beter gebruikt. Energiebesparing in woningen en energiezuinige woningen zijn tenslotte de beste remedie tegen energiearmoede en onvoorspelbare facturen door fluctuerende energieprijzen.

Op vlak van waterbeheer kan de gemeente in een nieuwe woonwijk zorgen voor een uitbouw of herwaardering van het grachtenstelsel. Daarmee zorgt ze voor voldoende opslag-, buffering- en infiltratieruimte voor overtollig regenwater in periodes van piekneerslag. Dit kan verder aangevuld worden met voorwaarden inzake groendaken, het gebruik van een regenwaterput,... De gemeente kan daarbij vertrekken van de voorspellingen inzake meer neerslag door de klimaatverandering. Zo kunnen 'climate-proof' woonwijken ontwikkeld worden.

Acties

- Kies bij de opmaak van een RUP voor woningbouw voor aaneengesloten bebouwing met een goede noordzuidoriëntatie
- Leg in het bestek voor projectontwikkelaars de nodige maatregelen op rond passiefbouw en energiebesparing
- Maak werk van gescheiden riolering en de herwaardering van het grachtenstelsel (zie fiche "Afvalwater aansluiten, regenwater afkoppelen")

Wat levert dit onze gemeente op

De kracht van je gemeente

- + Minder impact van nieuwe bouwzones op klimaatverandering en luchtkwaliteit
- + Beperken energiegebruik inwoners
- + Voorkomen van wateroverlast

Deze gemeente doet het zo

Gent – project Gasmetersite

Na jarenlang plannen zet de stad Gent belangrijke stappen om van het terrein tussen de Gasmeterlaan en de Opgeëistenlaan een nieuw stadsdeel te maken. De oude industrie maakt plaats voor woningen en groen. Het plan is zeer ambitieus op energievlak. Zo besliste de stad dat 40% van de woningen op deze site volgens het passiefhuis-principe zullen gebouwd worden. Dat zijn er 180 in totaal. Hiermee krijgt Gent in één klap de grootste passiefhuis-wijk van heel België. De andere woningen moeten voldoen aan de norm voor lage energiewoningen. Met de aandacht voor energie wil men de historische link leggen met de vroegere functie van het terrein, gasproductie. De oude gashouders worden als industrieel erfgoed bewaard en geïntegreerd in het openbaar park. Het plan heeft tot slot veel aandacht voor groenvoorzieningen. Het algemeen concept vertrekt van een minimale groennorm van 30 m² openbaar groen per inwoner.

Ieper – RUP De Vloei

Voor de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk werd in het RUP De Vloei van de stad Ieper vertrokken van het bestaande grachtenstelsel. Op basis van een worst-case scenario voor klimaatverandering, werd berekend hoeveel waterbergingscapaciteit de beken moeten hebben om de wijk climate-proof te maken. Water wordt in dit RUP niet aanzien als een probleem, maar wel als een ruimtelijke kwaliteit, onder meer door waterinfiltratiezones en poelen te voorzien in avontuurlijke speelruimten van de wijk.

Meer info

- www.zonnigekempen.be
- www.ecopolisvlaanderen.be
- www.levendewijken.net
- www.ieper.be

II.3. Groene en blauwe RUP's

Ruimte reserveren voor natuur en water

Voorstel verkiezingsprogramma

Ruimte geven aan natuur en water zorgt ervoor dat wateroverlast bij piekneerslag vermeden wordt en biedt een leefgebied voor planten en dieren. Door het opstellen van een groene en/of blauwe RUP willen we met onze partij ruimte voor water en natuur realiseren. Op die manier willen we van onze gemeente een nog aangenamere plaats maken om te wonen en leven.

Huidige situatie

Het ongeordend verkavelen van open ruimte ligt mee de basis van het verdwijnen van de verbindingen tussen natuurgebieden en van de jaarlijks terugkerende wateroverlast in heel wat gemeenten. Hierdoor werden teveel woningen en bedrijfsgebouwen werden opgetrokken in overstromingsgevoelige gebieden en dreigt één op de vier planten- en diersoorten dreigt uit Vlaanderen te verdwijnen. Door de systematische verstening van de ruimte in Vlaanderen, kan regenwater niet meer op een natuurlijke manier in de bodem dringen. Het wordt massaal afgevoerd naar beken en rivieren, die de toevloed niet meer kunnen slikken en overstromen. Gemeenten die stroomafwaarts liggen dragen de gevolgen (zie fiche "wateroverlast voorkomen").

Wat kan de gemeente doen

De gemeente is bevoegd voor het opmaken van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) en voor het afleveren van bouw- en verkavelingsvergunningen. In een RUP worden bestemmingen vastgelegd. Dit vormt de basis voor het afleveren van vergunningen.

Ga pro-actief op zoek naar gebieden die van belang zijn voor het waterbeheer en natuurbehoud en geef ze een 'blauwe' of 'groen-blauwe' bestemming, zodat deze natte zones bewaard blijven als waterbergings- of infiltratiegebied. De gemeente kan zich hiervoor baseren op de informatie uit deelbekkenplannen en op de overstromingskaarten.

Natuur- en bosgebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk worden aangeduid door de Vlaamse overheid, natuurverbingsgebieden hiertussen door de provincies. Gelukkig kunnen ook gemeenten heel wat doen: ze zijn bevoegd voor de ecologische infrastructuur, groengebieden die voor het lokale niveau van belang zijn en kunnen een groene RUP opmaken. Zo kan een gemeente een zone aanduiden voor een bos (zie fiche "plant eens een bos").

Acties

- opmaken van groene en blauwe RUP's
- inrichten en beheren van het gebied
- openstellen van het gebied voor bezoekers en voorzien van wandelpaden

Wat levert dit onze gemeente op

- + Voorkomt wateroverlast bij piekneerslag
- + Realiseert een win-win voor natuur en mens
- + Zorgt voor een aantrekkelijke en leefbare gemeente en trekt recreanten aan
- + Creëert nieuwe kansen voor dieren en planten als leef- en verbingsgebied

Deze gemeente doet het zo

Begijnendijk – RUP sport en groen

De gemeente Begijnendijk maakte het RUP sport en groen centrum op. De aanleiding hiervoor was de nood aan bijkomende sportinfrastructuur aansluitend aan de kern van Begijnendijk. De binnen het gemeentelijk structuurplan aangeduide locatie voor de sportterreinen en de aan de realisatie ervan gekoppelde noodzakelijke grondverwervingen bieden ook opportuniteiten om de aanwezige natuurwaarden in dit gebied te versterken. In dit RUP wordt een bouwvrije zone langsheen de beekvallei van de Rogaerdenbeek aangeduid en wordt er een groene bestemming aan gegeven. Later wil de gemeente in uitvoering van haar structuurplan een algemeen RUP Beekvalleien opmaken. Hiermee wil de gemeente het raster van beekvalleien versterken als landschappelijke structuur. Tegelijkertijd kunnen ze als natte natuurverbindingen een aantal belangrijke ecologische gebieden verbinden en vergroot de toeristisch-recreatieve aantrekkelijkheid.

Ook in de gemeenten Boechout en Opwijk vindt men goede voorbeelden.

Meer info

- www.begijnendijk.be
- www.boechout.be
- www.opwijk.be.

II.4. Groen voor iedereen

Realiseer een groennorm

Voorstel verkiezingsprogramma

Groen in de omgeving van waar mensen wonen en werken heeft vele voordelen: het is een stapsteen voor planten en dieren, maar het draagt ook bij tot de leefbaarheid van een stad. Groen in de stad biedt een oplossing voor heel wat problemen waar een stedelijke omgeving geconfronteerd mee wordt. Daarom pleit onze partij voor een groennorm van 75 m²/woning. Waar onvoldoende openbaar groen is moet de gemeente eigen domeinen open stellen voor het publiek. Als dit niet voldoende is moet onze gemeente percelen opkopen en er kleine buurtparkjes van maken.

Huidige situatie

Door de relatief dichte bebouwing in Vlaanderen is er amper ruimte voor groen in gemeente- en stadskernen. Nochtans heeft openbaar en functioneel groen in de woon- en werkomgeving van mensen vele voordelen: het is een stapsteen voor planten en dieren, maar het draagt ook bij tot de leefbaarheid van een stad. Groen in de stad biedt een oplossing voor heel wat problemen waar een stedelijke omgeving geconfronteerd mee wordt.

Wat kan de gemeente doen

Een gemeente die investeert in functioneel openbaar groen investeert niet enkel in de levenskwaliteit van de gemeente, maar biedt ook een leefgebied en verbidingsnetwerk voor talloze dieren en planten. Stadsgroen helpt ook bij het afvangen van fijn stof en het onder controle houden van de temperatuur bij extreme koude of warmte. Groen biedt met andere woorden een oplossing voor klimaat- en milieuproblemen. Het is bovendien een techniek die vaak goedkoper is dan de kunstmatige alternatieven en het is nog mooi ook. Nederland stelde een groennorm in van 75 m² per woning. Dat is een mooi begin. Maar er moet ook werk gemaakt worden van kwaliteitsvol groen, op die manier kan je ook effectief voordelen realiseren met het aangeplante groen. Hiervoor kan de gemeente een groentoets installeren: deze toets geeft aan welke voordelen het groen moet opleveren.

Daarnaast kan een gemeente ook werk maken van een groenfonds. Waarbij de gemeente bij de realisatie van harde infrastructuur zoals de aanleg van een nieuwe weg, het bouwen van een nieuw sportcomplex of een sociale woonwijk een percentage van het geïnvesteerde kapitaal in een fonds steekt voor de aankoop, beheer en openstelling van natuurgebieden of bossen.

Acties

- Voer een groennorm in van minimum 75 m² per woning. Maak ook werk van een groentoets, die er voor zorgt dat het aangeplant groen ook effectief milieu-, natuur- en economische voordelen oplevert.
- Besteedt aandacht aan de inplanting van groen in de planningsfase van een nieuw infrastructuurproject.
- Inwoners die in een straal van 500 m geen groenvoorzieningen hebben, hebben een lagere woonkwaliteit. Voorzie daarom in bereikbaar groen voor alle inwoners van de gemeente.
- De gemeente beschikt vaak zelf over heel wat groen of braakliggende terreinen die ingericht en opengesteld kunnen worden: OCMW-gronden, gemeentelijke eigendommen, pleinen, bermen, ...
- Richt een groenfonds op.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Leef- en verbindingengebied voor dieren en planten
- + Een aantrekkelijke en aangename woon- en werkomgeving.
- + Verlaagt het microklimaat met enkele graden, houdt water vast en zorgt voor een betere luchtkwaliteit.
- + Huizen in het groen stijgen in waarde. Baten van de actie, dit kan zowel economisch, ecologisch als sociaal zijn.

Deze gemeente doet het zo

Gent – biologische waarderingskaart

De stad Gent liet in 1999 en in 2009 grondig zijn biodiversiteit inventariseren. Dat leverde een 'biologische waarderingskaart' op, die een goed beeld geeft van de huidige natuur.

Dendermonde - groenstructuurplan

Dendermonde stelde in samenwerking met de Vlaamse Overheid een groenstructuurplan op, die kan dienen als studiecasi bij de handleiding voor stedelijke groenplannen in Vlaanderen

Meer info

- www.degroenestad.nl
- www.natuurpunt.be/lokalebiodiversiteit
- www.natuurenbos.be > groenstructuur

II.5. Een gemeentelijk grondbeleid

Via een actief grondenbeleid staat de gemeente sterker om de gewenste ruimtelijke visie te realiseren

Voorstel verkiezingsprogramma

Ruimte is schaars. Vanuit dat principe vindt onze partij een gedegen ruimtebeleid zeer belangrijk. Via een actief grondenbeleid willen we werk maken van een ruimtelijke beleidsvisie in onze gemeente. Op die manier kunnen we bouwen aan een ecologisch netwerk, maar ook een sociaal woonbeleid uitstippelen.

Huidige situatie

Als een gemeente de bestemming van een grond wil aanpassen, bv. voor een groen of blauw RUP (zie fiche "groene en blauwe RUP's"), stoot men vaak op het probleem van eigendomsrechten. Als deze gronden ingekleurd zijn als woon(uitbreidings)gebied, bedrijventerrein of landbouwzone, zal na een zachte bestemmingswijziging de grond (veel) minder waard zijn. Dan is aankoop in der minne, onteigening van deze gronden of het betalen van een fikse planschadevergoeding de enige mogelijke oplossing om de nieuwe bestemming te realiseren. Voor vele gemeenten is dat financieel niet haalbaar, waardoor goede voornemens uit het gemeentelijk structuurplan of waterbeheerplannen dode letter blijven.

Een gemeentelijk grondbeleid kan ook ingezet worden om sociale doelstellingen te realiseren, bv. via het aanbieden van sociale kavels voor de eigen inwoners op gronden van de gemeente.

Wat kan de gemeente doen

Zet een lokale grondenbank op en breng hierin de eigen onbebouwde gemeentelijke gronden onder. De gemeente kan daarnaast zelf strategisch gelegen gronden aankopen en onderbrengen in de grondenbank.

Bouw een eigen gemeentelijke grondregie uit, door de gronden uit de grondenbank in te zetten als ruilgronden voor onbebouwde kavels die gelegen zijn in lintbebouwing, infiltratiegebieden of zones met interessante natuurwaarden. Die gronden kunnen geruild worden met gronden uit de grondenbank van de gemeente. Zo voorkom je dat dure onteigeningen moeten worden uitgevoerd of planschadevergoedingen moeten worden betaald.

Om middelen te verwerven voor een gemeentelijk grondbeleid, kan de gemeente een belasting invoeren op niet bebouwde percelen. Dergelijke belasting zorgt er enerzijds voor dat deze percelen bewoonbaar gemaakt en bebouwd worden en ontraadt grondspeculatie. Heel wat gemeenten, kerkfabrieken hebben onbenutte percelen liggen binnen de uitbreidingszone van natuurgebieden. Door deze gronden in beheer te geven aan terreinbeherende instanties draag je als gemeente bij aan de verwezenlijkingen van de Vlaamse natuurdoelstellingen en creëer je tegelijkertijd toegankelijke natuur waar je inwoners kunnen genieten en ontspannen.

Acties

- Een eigen gemeentelijk grondregie met een grondenbank opzetten. De gemeente kan dit ook realiseren via een autonoom gemeentebedrijf.
- Ruiloperaties opzetten tussen eigen gronden en gronden gelegen in groene of blauwe RUP's.

De kracht van je gemeente

- Nagaan of er nog ongebruikte percelen liggen in uitbreidingszones van natuurgebieden. Indien dit zo is, contact opnemen met terreinbeherende instanties betreffende beheer of verkoop van deze gronden.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Meer garanties voor de realisatie van de gemeentelijke ruimtelijke beleidsvisie
- + Bescherming van ecologische waardevolle gebieden
- + Het toewijzen van sociale kavels op gemeentelijke bouwgronden

Deze gemeente doet het zo

Zemst – grond- en pandenbeleid

De gemeente Zemst heeft een eigen grond- en pandenbeleid. Om een nieuwe planologische bestemming te geven aan bouwgrond in landschappelijk waardevol gebied ruilde Zemst centraal gelegen gemeentelijke bouwgronden om. Zo werd de verdere lintbebouwing ingedijkt en vrijwaarde de gemeente het resterende landschappelijk waardevol landbouwgebied.

Antwerpen – grond- en pandenbeleid

In het kader van het Grond- en Pandenbeleid van de Stad Antwerpen koopt AG Vespa, het vastgoedbedrijf van de stad Antwerpen, verkrotte panden op in achtergestelde buurten en tracht hier door hernieuwbouw of verbouwing positieve impulsen te geven in en rond de stadskern en bij te dragen aan een betere woonomgeving. Jaarlijks koopt het bedrijf een dertigtal leegstaande en verwaarloosde krotten op. Die krijgen een grondige renovatiebeurt of worden afgebroken en vervangen door een kwalitatieve nieuwbouw. Nadien verkoopt AG Vespa de woningen op de private markt. Met de opbrengst hiervan worden weer nieuwe projecten gefinancierd. Naast de klassieke ééngezinswoningen worden ook panden bestemd voor commerciële uitbating, kleine en grotere appartementen en meergezinswoningen te koop aangeboden. De verkoop gebeurt met biedingen onder gesloten omslag, aan vaste prijzen en via notariële openbare verkopingen.

II.6. Een mobiliteitsplan voor de gemeente

Verhoog de leefbaarheid van het centrum.

Voorstel verkiezingsprogramma

Druk autoverkeer brengt verschillende ongemakken met zich mee: verkeersdrukte, verkeersonveiligheid en lucht- en geluidshinder. Met een doordacht mobiliteitsplan willen we met onze partij het autoverkeer in het centrum beperken, lucht- en geluidshinder verminderen en een alternatief voor de wagen promoten. Op die manier willen we van onze stad een aangename plek maken om te wonen en werken.

Huidige situatie

Heel wat van onze steden worden op dit moment geconfronteerd met druk auto- en zelfs vrachtverkeer, ondanks alle inspanningen om het verkeer goed te geleiden, historische centra verkeersvrij te maken en het gebruik van openbaar vervoer en de fiets te stimuleren. Dat verkeer brengt heel wat kosten voor de samenleving met zich mee, zoals luchtvervuiling en geluidshinder. Het bedreigt de bereikbaarheid (door congestie) en de leefbaarheid van onze steden en ondermijnt het gebruik van (snel en efficiënt) openbaar vervoer en de fiets (door concurrentie in de ruimte, conflicten tussen snel en traag verkeer...).

Wat kan de gemeente doen

Door in het hart van de stad het verkeer te weren en in de rest van de stad sterk te beperken, worden steden opnieuw aangename plekken om te vertoeven, wonen en werken. Dat kan gerealiseerd worden met een doordacht mobiliteitsplan dat het autoverkeer in de stad beperkt, luchtvervuiling door verkeer vermindert en alternatieven voor de wagen stimuleert. Weer de auto uit de historische kerncentra, voer een milieuzonering in zodat vervuilende voertuigen uit de stad worden geweerd en/of hef een tol op autoverkeer.

Acties

- Voer een milieuzonering in
- Richt een autovrij gebied in
- Hef een tol
- Beperk parkeerruimte en voer hoge parkeerkost door
- Leg Park & Ride-zones of stadsrandparkings aan
- Voer een goed parkeergeleidingssysteem in.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Een aantrekkelijke leef- en werkomgeving
- + Stad als voortrekker
- + Een bereikbare stad
- + Inkomsten uit tolheffing / parkeerkosten

Deze gemeente doet het zo

Gent

De stad Gent won op 20 oktober 2009 de CIVITAS Award die jaarlijks wordt uitgereikt aan Europese steden die een consequent en duurzaam mobiliteitsbeleid voeren. Fietsen vormt het hart van het Gentse mobiliteitsbeleid. De stad gaf prioriteit aan het creëren

De kracht van je gemeente

van een grote voetgangerszone in de binnenstad, de ontwikkeling van een fietsroutenetwerk, ... Deze inspanningen worden aangevuld door belangrijke openbaar vervoersinitiatieven.

Meer info

- Publicatie Eindrapport Duurzame Mobiele Steden: www.mobielvlaanderen.be > studies & onderzoek

II.7. Inrichten van straten

Maak van de straten veilige en gezellige plekken

Voorstel verkiezingsprogramma

We moeten straten zodanig inrichten dat de verkeersveiligheid van elke gebruiker gegarandeerd wordt. In het bijzonder moeten we letten op het comfort van de zwakke weggebruikers. We trekken in onze gemeente resoluut de kaart van duurzame mobiliteit waarbij veiligheid en comfort van zwakke weggebruikers centraal staat.

Huidige situatie

We moeten straten zodanig inrichten dat de verkeersveiligheid van elke gebruiker gegarandeerd wordt. In het bijzonder moeten we letten op het comfort van de zwakke weggebruikers. Vaak ontbreken er voet- of fietspaden of zijn ze in slechte staat. Uit een recent onderzoek van de Vlaamse overheid in 2011 blijkt dat het comfort van de Vlaamse fietspaden onvoldoende scoort. Vooral het trillingscomfort scoort slecht door gebruik van niet-monolithische materialen zoals klinkers of tegels.

Wat openbaar vervoer betreft staan bussen en trams vaak mee in de file aan te schuiven door een gebrek aan goede verkeerslichtenbeïnvloeding of door het ontbreken van aparte bus- of tramstroken. Ook de schuilgelegenheid en informatievoorziening aan de haltes laat soms te wensen over.

Ten slotte is er het autoverkeer: auto's dienen de maximumsnelheid te respecteren, maar een slechte straatinrichting met te veel ruimte voor de auto zorgt ervoor dat deze beperking niet wordt nageleefd. Wat het parkeren betreft nemen bovengronds heel wat kostbare ruimte in beslag die voor andere doeleinden zou kunnen gebruikt worden.

Wat kan de gemeente doen

De gemeente kan resoluut de kaart trekken van duurzame mobiliteit waarbij veiligheid en comfort van zwakke weggebruikers centraal staat. Straten moeten veilige, gezellige plekken zijn waar het goed is om te leven en te wonen.

Acties

- Openbaar vervoer: uitstulpende haltes in de bebouwde kom, verkeerslichtenbeïnvloeding of aparte beddingen bij druk verkeer, comfortabele toegankelijke bushaltes met informatievoorziening.
- Binnen de bebouwde kom zone 30 invoeren en maatregelen nemen die het verkeer afremmen (bv. wegversmalling of de aanleg van rijwegkussens of verkeersdrempels).
- Aanleg van comfortabele fiets- en voetpaden met duurzaam materialengebruik en veilige oversteekplaatsen.
- Aandacht voor de toegankelijkheid van de straat voor personen met een handicap: toegankelijke haltes, gebruik van blindegeleidetegels, verkeerslichten uitgerust met rateltickers voor blinden en slechtzienden, ...
- Inrichting van straten waar de auto niet centraal staat: bv. fietsstraten (permanent) waar de fiets voorrang heeft op het autoverkeer, uitbouw van voetgangerszones waar auto's niet toegelaten worden, inrichting van speelstraten tijdens vakantieperiodes (tijdelijk)
- Parkeerplaatsen: zo veel mogelijk ondergronds bouwen en het aantal parkeerplaatsen beperken. Voorkomen dat er conflicten ontstaan bij het parkeren met andere zwakke weggebruikers.

De kracht van je gemeente

- Voorzien van speciale parkeerplaatsen voor autodelers

Wat levert dit onze gemeente op

- + Betere verkeersveiligheid en aantrekkelijke straten om in te wonen
- + stimuleren om te fietsen, te wandelen of het openbaar vervoer te gebruiken
- + minder autoverkeer en parkeerplaatsen betekent meer ruimte voor de aanleg van fietsenstallingen, bomen, ...

Deze gemeente doet het zo

Gent

inrichting van fietsstraten, gebruik van uitstulpende haltes, aparte tram- en busbeddingen, speelstraten in vakantieperiodes.

Meer info

- Goede praktijkvoorbeelden fietspaden en -stallingen Fietsersbond
<http://www.fietsersbond.be/publicaties/goedepraktijken#fietspaden>
- Vademecum fietsvoorzieningen, vademecum voetgangersvoorzieningen en vademecum duurzaam parkeerbeleid
<http://www.mobielvlaanderen.be> > vademecums
- Openbaar vervoer: www.treintrambus.be, studie over uitstulpende haltes:
http://www.treintrambus.be/images/stories/studie_uitstulpende_halten.pdf
- Vademecum Veilige wegen en kruispunten
<http://wegen.vlaanderen.be/vademecums/index.php>

II.8. Werk aan een positief trage wegenbeleid

Ruimte voor mobiliteit en omgeving

Voorstel verkiezingsprogramma

Trage wegen hebben vele voordelen: het zijn aangename wegen om te wandelen en fietsen, ze vormen een leef- en verbingsgebied voor planten en dieren en zijn beladen met cultuurhistorische waarde. Onze partij wil de bestaande trage wegen in de gemeente beter beschermen en onderhouden. De gemeente moet daarvoor een inventaris maken van de bestaande trage wegen. Waar nodig moeten ze weer worden vrijgemaakt. Een aangepaste bewegwijzering en een opname in de gemeentelijke stratenplannen maken ze voor iedereen toegankelijk en bruikbaar.

Huidige situatie

Ons Vlaamse land ligt bezaaid met trage wegen: verbindingen voor niet-gemotoriseerd verkeer veldwegen, vroegere treinbeddingen en bospaden. Deze trage wegen bieden veel mogelijkheden en voordelen. Een paradijs voor zachte weggebruikers, van belang voor natuurverbinding, beladen met cultuurhistorische waarde en uitermate geschikt voor heel wat vormen van duurzame recreatie. Daarom zou het jammer zijn ze te laten verkommen.

Wat kan de gemeente doen

Door een gedegen trage wegenbeleid te voeren kan de meerwaarde van een fijnmazig trage wegennet worden verzilverd. Aan de basis van zo'n beleid ligt het behoud, herstel en de multifunctionele ontwikkeling van trage wegen. Een lokaal bestuur kan meer doen dan louter haar wettelijke handavings- en onderhoudsplicht. In eerste instantie brengt de gemeente het netwerk in kaart en evalueert dit samen met haar inwoners. Ze koppelt herstelacties aan de noden en wensen van de inwoners. De gemeente promoot ook het gebruik van trage wegen: veel gebruikte wegen vergen minder onderhoud. De gemeente vertaalt het trage wegenplan naar andere gemeentelijke plandocumenten, als die opgemaakt worden of aan vernieuwing toe zijn. Zo ontstaat een samenhangende gemeentelijke beleidscyclus. Het fijnmazig netwerk van trage wegen opnemen in het mobiliteitsplan, gemeentelijk natuurontwikkelingsplan en ruimtelijk structuurplan, biedt meer mogelijkheden om individuele trage wegen te beschermen, te herwaarderen of te heropenen, want aan deze beleidsdocumenten worden later acties en budgetten gekoppeld.

Acties

- Inventariseer en evalueer de trage wegen samen met de inwoners Herstel trage wegen en stel een onderhoudsplan op Stimuleer je inwoners om de trage wegen te gebruiken door trage wegenplannen, naambordjes of vermeld de wegen op het stratenplan
- Stel een subsidiereglement op voor inwoners die voetwegen onderhouden Behandel vragen voor het verleggen en afschaffen evenwichtig (openbaar onderzoek, adviesvraag aan GECORO of MINAraad)

Wat levert dit onze gemeente op

- + meer verkeersleefbaarheid
- + een net voor duurzame en veilige mobiliteit
- + open en toegankelijk woonkernen en buitengebieden
- + landschapskwaliteit

Deze gemeente doet het zo

Kampenhout (en vele andere...)

Kampenhout inventariseert en evalueert het tragewegennet op haar grondgebied samen met haar inwoners, maakt de ingepalmde en dichtgegroeide tracés open en voorziet ze van naamborden. Met tragewegenkaarten per deelgemeente stimuleert ze het gebruik van de trage wegen bij haar eigen bevolking.

Zwevegem

De gemeente Zwevegem geeft eigenaars of aangelanden van een trage weg een subsidie per lopende meter om deze te onderhouden. Zo vermindert de onderhoudslast aanzienlijk, worden de inwoners gesensibiliseerd en blijven de trage wegen open.

Meer info

- Publicatie "[Leidraad tragewegenbeleid](#)" (september 2009)
- Publicatie "Wegwijs in de trage wegen, van planning tot uitvoering": www.tragewegen.be/wegwijs
- Publicatie "Natuurtechnische inrichting van trage wegen": www.tragewegen.be/nti
- Website van Trage Wegen vzw: www.tragewegen.be

III. THEMA WATER

Geen leven zonder water, en dat geldt ook voor uw stad of gemeente. De herwaardering van waterlopen hebben onmiskenbaar een enorm positief effect op de directe leefomgeving. De bewoners van het water zelf, de vissen, watervogels, planten, .. varen er eveneens wel bij. Als dat water proper is natuurlijk, en daar hebben we nog een hele weg te gaan. In uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water willen we overal proper water en een goede ecologische toestand - dus levende - rivieren tegen 2015.

Dé basisverantwoordelijkheid van de gemeenten in dit verhaal is de aanleg, het onderhoud en het functioneren van het rioolstelsel. De komende legislatuur zal daar een hoop tijd en geld naartoe gaan. Het is belangrijk dat geld te voorzien in de meerjarenbegroting en het goed te spenderen, door in te zetten op een goede planning (uitvoeringsplannen, onderhoudsplannen) en controle (keuring privé-aansluiting). Daarbij is het cruciaal om oog te hebben voor de uitdagingen inzake overstromingen en verdroging, door in te zetten op afkoppeling en infiltratie en hergebruik.

Maar proper water alleen maakt nog geen levende beek. Waterlopen moeten letterlijk kunnen "ademen". Daarvoor is genoeg ruimte én een groen jasje - in de plaats van een betonnen harnas - nodig. Op veel plaatsen is er nood aan bijkomende ruimte voor water, om schade door overstromingen te voorkomen. Daar liggen dikwijls grote kansen voor meekoppeling van natuurdoelstellingen.

Er is de afgelopen jaren veel gesproken over integraal waterbeleid. Het is tijd voor actie.

III.1. Wateroverlast voorkomen

Oplossingen voor te natte en te droge perioden

Voorstel verkiezingsprogramma

Het beleid is er eeuwen lang op gericht geweest om water zo snel mogelijk af te voeren. Een te snelle afvoer van regenwater leidt op sommige plaatsen tot wateroverlast en zelfs overstromingen, en elders tot verdroging. Met onze partij willen we ervoor zorgen dat we het water daar waar het valt langer vasthouden. Wat we niet kunnen vasthouden of infiltreren, moeten we bergen en vertraagd afvoeren. Daarvoor moeten we ruimte geven voor natuurlijke waterlopen van beken en rivieren en moeten we natuurlijke overstromingszones voorzien.

Huidige situatie

Het beleid is er eeuwen lang op gericht geweest om water zo snel mogelijk af te voeren. In de voorbije jaren zijn we geleidelijk tot het besef gekomen dat het oude beleid van indammen en afvoeren niet meer werkt. Een te snelle afvoer van regenwater leidt op sommige plaatsen tot wateroverlast en zelfs overstromingen, en elders tot verdroging. Door de klimaatverandering (stijging zeespiegel, meer geconcentreerde regenval) zullen deze problemen in de toekomst nog groter worden. Een andere aanpak dringt zich op. We moeten ervoor zorgen dat het water daar waar het valt langer vastgehouden wordt. Wat we niet kunnen vasthouden of infiltreren, moeten we bergen en vertraagd afvoeren. Niet alleen de mens en zijn activiteiten zijn gebaat bij meer ruimte voor (proper) water. Het is ook een goede zaak zijn voor de natuur. Want waar ruimte komt voor water, komt ruimte voor natuur.

Wat kan de gemeente doen

Water moet zo lang mogelijk tegengehouden worden op de plaats waar het valt en waar mogelijk in de grond sijpelen. De toepassing van de bestaande stedenbouwkundige verordening is daarbij een begin. De gemeente moet instaan voor een efficiënte controle daarop. Dit gaat natuurlijk hand in hand met een controle op de aansluiting op de riolering. De gemeente speelt ook een voorbeeldrol in de vertraagde afvoer van regenwater. Ze past infiltratievoorzieningen (wadi, infiltratieput of -buis, infiltratietegels, ...) en groendaken toe bij de gemeentelijke gebouwen en communiceert hierover met de bevolking. De gemeente moet infiltratie- en overstromingsgebieden een plaats geven in de ruimtelijke planning. De stedenbouwkundige voorschriften moeten de functie van deze gebieden duidelijk vermelden.

Een herwaardering van het grachtenstelsel is cruciaal. De gemeente stelt een onderhoudsplan voor de grachten op. Een verbod om bestaande grachten te dempen of te overwelven is een begin. Grachten moeten, waar mogelijk, terug opengelegd worden.

Rechtgetrokken grachten, beken en grotere waterlopen moeten de kans krijgen om te meanderen.

Bovenlopen moeten zo natuurlijk mogelijk beheerd worden en valleigebieden moeten hun winterse overstromingsfunctie terugkrijgen. Beekvalleien verdienen herwaardering en een plaats in de ruimtelijke structuur van de gemeente als natuurgebied of als verbindingsgebied. De natuurgebieden beheerd door terreinbeherende verenigingen als Natuurpunt hebben een belangrijke bufferende functie. Door een subsidiereglement voor de aankoop of het beheer van natuurgebieden door terreinbeherende organisaties kan je op een kosteneffectieve manier meehelpen aan meer ruimte voor water, en dus ook voor natuur.

De gemeente kan een bijdrage leveren tot het wegwerken van vismigratieknelpunten. In de databank van vismigratieknelpunten kan ze nagaan welke knelpunten prioritair zijn en wat de mogelijkheden zijn om daaraan iets te veranderen.

Acties

- Controleer de stedenbouwkundige verordening met de watertoets
- Laat geen bebouwing toe in overstromingsgebied
- Voorzie ruimte voor water in ruimtelijke plannen en geef deze ruimte maximaal een natuurlijke invulling,
- Voer een grachtenbeleid
- Werk vismigratieknelpunten weg.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Vermijden van natte voeten en voorkomen van verdroging
- + Mits een aantrekkelijke inrichting, is water in het straatbeeld een meerwaarde voor de gemeente
- + Door nieuwe waterbergingen te benutten voor natuurontwikkeling versterk je de natuur en het landschap.

Deze gemeente doet het zo

Leuven - Doode Bemde als natuurlijk overstromingsgebied

Het natuurgebied de Doode Bemde heeft al diverse malen zijn maatschappelijke meerwaarde getoond door als natuurlijk overstromingsgebied, samen met het wachtbekken en de stuw van Egenhoven, Leuven te behoeden van overstromingen in het stadscentrum

Eeklo - 't Kaaiken

Na afbraak van een industrieel pand wordt in de Dullaert een woonproject met ongeveer 140 woongelegenheden gerealiseerd. Belangrijk bij dit project is dat het oude stadskanaal Het Leiken opnieuw open wordt gemaakt. Dit kanaal zal naast zijn landschappelijke betekenis ook zijn belang hebben in het waterbeheer van de binnenstad.

Antwerpen - groendaken

De stad Antwerpen verplicht in haar bouwcode om nieuwe (platte) daken van gebouwen minimaal aan te leggen als extensief groendak.

Meer info

- <http://www.integraalwaterbeleid.be/>
- <http://www.vismigratie.be/>
- <http://www.watertoets.be/>

III.2. Afvalwater aansluiten, regenwater afkoppelen

Een effectief en efficiënt waterzuiveringsbeleid

Voorstel verkiezingsprogramma

Veel van onze inwoners zijn nog steeds niet aangesloten op het rioleringsnetwerk. Daardoor lozen ze hun afvalwater, zonder enige vorm van waterzuivering, in de beek. Bovendien hebben veel gezinnen die aangesloten zijn op het rioleringsnetwerk geen gescheiden afvoersysteem voor afvalwater en regenwater. Op die manier gieten we een kostbare grondstof met het badwater weg. Onze partij ijvert voor een gescheiden verzameling van regen- en afvalwater. Wij kiezen daarom om bij nieuwe of vernieuwde rioleringen voor een gescheiden afvoersysteem voor regenwater en voor afvalwater. Regenwater hoort thuis in grachten of regenwaterput en niet in riolen. Daarnaast maken we werk van een onderhoudsplan voor de rioleringen.

Huidige situatie

De waterkwaliteit in Vlaanderen laat nog steeds te wensen over: geen enkel van de 202 Vlaamse waterlichamen haalt de goede ecologische toestand (de doelstelling uit de Europese Kaderrichtlijn water). Het huishoudelijk afvalwater is één van de belangrijkste bronnen van vervuiling, zo komt 43% van de fosfor en 30% van de stikstof in ons water van de huishoudens. Nog steeds lozen anderhalf miljoen Vlamingen hun afvalwater, zonder enige vorm van waterzuivering, in de beek. Maar ook waar er wel riolering en waterzuivering is, zijn er problemen: het afvalwater dat wel het zuiveringsstation haalt, is vermengd met (proper) regen – en grondwater. Dat bemoeilijkt de zuivering. Bovendien komt bij elke stortbui ongezuiverd water en slib via een overstort in de beken terecht. Ook lekke rioleringen en verkeerde aansluitingen spelen ons parten.

Wat kan de gemeente doen

Afvalwaterzuivering is – financieel bekeken – de grootste milieu-uitdaging voor de gemeente tijdens de komende legislatuur. De moeilijke kostenverdeling en de grote verschillen tussen gemeenten mogen geen reden zijn om bij de pakken te blijven zitten. De gemeente kan één of meerder taken die verder beschreven staan (laten) uitvoeren in samenwerking met anderen (bv. intercommunales) – maar het blijft wél de eindverantwoordelijkheid van de gemeente om ervoor te zorgen dat het effectief gebeurt.

Op basis van het zoneringsplan moet er een uitvoeringsplan komen met daarin een overzicht van alle projecten die nodig zijn om een volledige sanering van het gemeentelijk grondgebied uit te voeren en het afvalwaterstelsel goed te laten functioneren – inclusief timing en financiering.

De gemeente moet bij nieuwe of vernieuwde rioleringen in zoveel mogelijk gevallen een volledig gescheiden afvoersysteem voor regenwater en voor afvalwater voorzien. Regenwater hoort thuis in grachten en niet in riolen. Zo bouwen we toekomstgericht naar een volledig gescheiden systeem. De gemeente moet haar bestaande rioleringen onderhouden en de vastgestelde gebreken daadwerkelijk aanpassen. Een onderhoudsplan voor de rioleringen is geen luxe, maar een noodzaak.

Ook bij gezinnen en bedrijven moet het regenwater afgekoppeld worden, bij voorkeur naar een regenwaterput, anders naar een infiltratievoorziening. Bij nieuwbouw of verbouwing moet afkoppeling verplicht worden en geleidelijk doorgevoerd worden bij renovatie van rioleringen.

De controle op de aansluiting en afkoppeling is een cruciale taak voor de gemeenten. De gedane investeringen in rioleringen geven te weinig resultaat doordat er niet – of foutief

- wordt aangesloten. Controles op het terrein doen de investeringen renderen. Ze leveren veel resultaat op met weinig geld.

Acties

- Inventariseer de knelpunten en neem ze mee in het uitvoeringsplan
- Maak een uitvoeringsplan op en voer de maatregelen uit het plan uit
- Stel een onderhoudsplan op
- Installeer gescheiden systemen
- Besteed aandacht voor regenwaterafvoer (zie ook fiche "wateroverlast voorkomen")
- Realiseer afkoppeling op domeinen van de gemeente
- Verplicht afkoppeling bij nieuwbouw en verbouwing

Wat levert dit onze gemeente op

- + Proper water in alle beken en rivieren zorgt voor een aangenaam woonklimaat
- + Proper water is ook voor de landbouw cruciaal: beregening, drenken, ...
- + Door het netwerk goed te onderhouden vermijd je hoge kosten bij incidenten

Deze gemeente doet het zo

Aalst

De stad Aalst heeft een strikt aansluitreglement voor nieuwe rioolaansluitingen. De stad ondersteunt de sinds 2008 wettelijk verplichte afkoppeling van hemelwater bij aanleg van gescheiden riolering in de straat. Die steun bestaat uit het geven afkoppelingsadvies en uit een bijdrage aan de afkoppelingswerken. Bij elk project van gescheiden riolering worden de eigenaars van de panden die gevat worden door deze nieuwe Vlaamse wetgeving door de stad gecontacteerd en geïnformeerd over het aanbod van de stad om hierover een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten.

Wommelgem

Wommelgem keurt zijn rioleringen volgens de regels van de kunst.

Meer info

- <http://www.aalst.be/default.asp?siteid=1&rubriekid=286&artikelid=3957>
- <http://www.wommelgem.be/product.aspx?id=1921>
- <http://www.vlario.be/index.php/dossiers/keuring-prive-riolering>

III.3. Erosie

Behoud vruchtbare landbouwgrond met erosiebestrijdende maatregelen

Voorstel verkiezingsprogramma

Bodemerosie is één van de belangrijkste vormen van bodemaantasting in Vlaanderen. Het leidt niet alleen tot een afname van de bodemkwaliteit en -productiviteit, maar ook tot belangrijke schade door modderoverlast in stroomafwaarts gelegen (woon)gebieden. Bovendien gaan jaarlijks tonnen vruchtbare landbouwgrond verloren. Onze partij wil een erosiebeleid in de gemeente. Dit betekent dat de gemeente een erosiebestrijdingsplan opstelt en een erosiecoördinator aanstelt en middelen voorziet voor erosiebestrijdende maatregelen (zoals erosiepoelen, buffergrachten en kleine bufferbekkens).

Huidige situatie

Bodemerosie is één van de belangrijkste vormen van bodemaantasting in Vlaanderen. Het leidt niet alleen tot een afname van de bodemkwaliteit en -productiviteit, maar ook tot belangrijke schade door modderoverlast in stroomafwaarts gelegen (woon)gebieden. Daarnaast veroorzaakt het hoge kosten voor het ruimen van slib en baggerspecie in beken, kanalen en rivieren. Volgens een inschatting van de overheid zou er ongeveer 100 miljoen euro per jaar nodig zijn om het probleem op te lossen. Akkerbouw in erosiegevoelige gebieden is veruit de grootste bron van sedimenten. Het is dan ook evident dat de landbouw de eerste verantwoordelijkheid draagt om dit probleem op te lossen. Volgens de milieubeweging moet erosiebestrijding (in alle erosiegevoelige gebieden) verplicht worden voor de landbouwer. Op dit moment is dit niet zo: erosiebestrijding is grotendeels vrijwillig en wordt gestimuleerd met beheerovereenkomsten van de Vlaamse Landmaatschappij. De Vlaamse overheid voorziet ook via het Erosiebesluit subsidies voor gemeenten.

Wat kan de gemeente doen

Een gemeente die te kampen heeft met bodemerosie kan een gemeentelijk erosiebestrijdingsplan opmaken. Het plan geeft de prioritaire knelpunten weer en bevat daarnaast maatregelen, gaande van teeltechnische en perceelsgebonden maatregelen tot het uitvoeren van kleinschalige inrichtings- en infrastructuurwerken. Het plan kan ook acties voor sensibilisatie en opleiding bevatten. De gemeente kan daarvoor subsidies ontvangen via het Erosiebesluit.

Een gemeente kan in samenwerking met andere gemeenten ook een erosiecoördinator aanstellen om het erosiebestrijdingsplan uit te voeren. Ook voor het uitvoeren van kleinschalige erosiebestrijdingswerken (zoals erosiepoelen, buffergrachten en kleine bufferbekkens) uit het plan kan de gemeente subsidies krijgen. Teeltechnische maatregelen, zoals de toepassing van niet-kerende bodembewerking of directe inzaai, zijn het meest brongericht. Deze maatregelen komen niet in aanmerking voor een subsidie via het Erosiebesluit, maar de gemeente kan wel landbouwers aanmoedigen om deze brongerichte maatregelen toe te passen. De landbouwers kunnen daarvoor beheerovereenkomsten afsluiten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Een erosiebestrijdingsplan moet focussen op brongerichte maatregelen op de velden. Anders dreigen we in een situatie terecht te komen waarbij het probleem dat door de landbouw veroorzaakt wordt, opgelost moet worden op gemeentegronden en op kosten van de gemeenschap / de belastingbetaler. Dit is een aanfluiting van het vervuiler betaalt principe.

In gebieden met een groene bestemming kan je de erosieproblematiek ook te lijf gaan door de omvorming van akkerland tot waardevol grasland of bos te stimuleren door

terreinbeherende instanties te ondersteunen door middel van een subsidiereglement voor de aankoop en beheer van natuurgebieden.

Acties

- Stel een erosiebestrijdingsplan op, focus op brongerichte maatregelen
- Stel een erosiecoördinator aan
- Voer de maatregelen uit

Wat levert dit onze gemeente op

- + Minder wateroverlast
- + Minder modderstromen en dus vermijden van schade
- + Lagere kosten voor ruimen van riolen, grachten, beken, ...
- + Een aangename omgeving

Deze gemeente doet het zo

Sint-Truiden – Samenwerking Land & Water

Hét voorbeeld van een integraal water- en erosiebeleid is de Samenwerking Land & Water, een samenwerking tussen 10 Limburgse gemeenten, de provincie en de watering van Sint-Truiden. Via grote en kleine ingrepen streven deze partners naar proper water in een landschappelijk waardevolle omgeving. Er wordt expliciet gekozen voor brongerichte maatregelen, met voorrang voor bovenstroomse ingrepen.

Meer info

- Wegwijzer erosiebesluit: www.lne.be > thema's > erosie
- Bodemloketten met kaarten over [erosie](http://www.dov.vlaanderen.be): www.dov.vlaanderen.be
- Website samenwerkingsverband Land & Water: www.land-en-water.be

III.4. Doe het zonder

Ga voor een gezonde gemeente, zonder pesticiden.

Voorstel verkiezingsprogramma

Niets belangrijker dan onze gezondheid. Daarom kiezen we er resoluut voor om het pesticidengebruik in het openbaar groen in onze gemeente te stoppen. Via gerichte maatregelen met effecten op korte én op lange termijn maken we graag samen met de inwoners van onze gemeente werk van een gezonde, milieuvriendelijke leefomgeving.

Huidige situatie

Vanaf 1 januari 2015 geldt een definitief verbod voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen op openbaar terrein. Een kleine minderheid van de gemeenten heeft reeds gekozen voor nulgebruik van pesticiden. Door een gebrek aan langetermijnvisie staat pesticidenvrij beheer in heel wat gemeenten nog gelijk aan extra personeel, extra machines, extra uitgaven en klachten van inwoners.

Wat kan de gemeente doen

Een volwaardig pesticidenbeleid vergt enerzijds een langetermijnvisie: omvormingen van bestaande groene zones en verhardingen, aangepast groenbeheer,... En anderzijds initiatieven om alle betrokkenen, ook de burgers, te informeren en te sensibiliseren.

Gemeenten kunnen het goede voorbeeld geven aan hun inwoners door te kiezen voor milieuvriendelijke alternatieven om de ongewenste kruidgroei te beheren op openbare terreinen. En dit hand in hand met een verstandige inrichting van het openbaar gebied, waarbij reeds van bij de ontwerpfase van straten en pleinen rekening wordt gehouden met (1) een juiste ligging en dimensionering van de verharding en (2) het voorkomen van ongewenste kruidgroei, (3) het gemakkelijk en milieuvriendelijk beheer achteraf.

Positief communiceren naar het publiek is cruciaal. Gebruik hiervoor de aangereikte tools, versterkt via het draaiboek zonder is gezonder (bv. rond beeldkwaliteitsklassen) en de pesticidentoets. Draagvlak vergroten kan ook door aan te sluiten op campagnes, zoals "durftuinieren zonder", door vormingen te organiseren,...

Verder kunnen burgers extra aangemoedigd worden het goede voorbeeld te volgen als de gemeente een subsidie geeft voor de aanschaf van een onkruidbrander of -borstel.

Acties

- Een doordachte visie, een degelijk reductieplan is bepalend voor een efficiënt beleid, continue opleiding een noodzaak.
- Investeer in opleiding van groenbeheerders en -ambtenaren. Groenarbeiders moeten vertrouwd en overtuigd geraken van het alternatieve beheer. Een goed gebruik van nieuw (duur) materiaal is ook cruciaal voor de duurzaamheid ervan.
- Communiceer voldoende en doordacht: de gemeente kan een lokaal aanspreekpunt installeren en actief, aan de hand van de beeldkwaliteitsklassen, en met aandacht voor de negatieve gevolgen voor pesticiden communiceren.
- Zoek creatieve oplossingen om te beantwoorden aan beheer én draagvlak. Bv. boomspiegeladoptie, peter/meterschap voor pleinen,...

Wat levert dit onze gemeente op

- + Een gezonde gemeente

- + Milieuvriendelijke burgers
- + Een positief klimaat tov ecologie, milieu en natuur

Deze gemeente doet het zo

Provincie Limburg

Het provinciebestuur van Limburg maakte samen met Velt twee brochures voor haar burgers en organiseerde 38 sessies rond het beheer van verhardingen gratis voor haar gemeenten.

Grobbendonk, Hasselt, Retie, Zelzate, Destelbergen, Drogenbos, Herstappe, Nijlen, Schelle en Gent

Deze gemeenten gaan voor een nulgebruik in de gemeente

Meer info

- www.zonderisgezonder.be (draaiboek Zonder is Gezonder, pesticidentoets)
- www.durftuinierenzonder.be
- http://www.tandemweb.be/downloads/milieuraad/070206_advies_bestrijdingsmiddelelen.pdf
- www.inverde.be

IV. THEMA NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Natuur is niet alleen mooi en rustgevend, ze is ook een belangrijke leverancier van goederen en diensten. Ze voorziet ondermeer in grondstoffen, voedsel, zuivere lucht en water, bescherming tegen natuurrampen, rust en ontspanning. Deze functies noemen we ecosysteemdiensten. Hoe rijker de biodiversiteit, hoe robuuster de ecosystemen en hoe meer schokken ze kunnen opvangen. Biodiversiteit is een soort levensverzekering voor elk van ons. Maar planten en dieren sterven aan een steeds sneller tempo uit, met een groot ecologisch, cultureel én economisch verlies tot gevolg. Daarom is Europa het engagement aangegaan om tegen 2020 het biodiversiteitsverlies te stoppen.

Gemeenten kunnen heel wat doen om de biodiversiteit een handje te helpen. Ze hebben een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte en kunnen zo meehelpen om ruimte voor natuur, soorten en gezonde habitats te creëren. Bovendien staan ze in rechtstreeks contact met burgers, middenveld, bedrijven en de provincie. Natuur in jouw gemeente is een troef. Door te investeren in natuur schept de gemeente een aangename leef- en werkomgeving, creëert ze nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterkt ze de identiteit van de gemeente.

Als we het biodiversiteitsverlies willen stoppen dan zullen we in de volgende jaren werk moeten maken van ruimte voor natuur en mens door te investeren in grote, aaneengesloten natuurgebieden. Voorzie voldoende middelen om terreinbeherende verenigingen te ondersteunen bij de aankoop van natuurgebieden of koop zelf terreinen aan om in te richten als natuurgebied.

Natuur kleurt buiten de lijntjes, voorzie daarom ook buiten natuurgebieden plaats voor natuur en groen. Ondersteun biodiversiteitsinitiatieven in het landbouwgebied, zorg ervoor dat de wegbermen ecologisch beheerd worden of stimuleer straatgroen. Op die manier creëer je stapstenen voor soorten.

IV.1. Ondertekenen een Charter voor Biodiversiteit

Help mee de Europese Biodiversiteitstrategie 2020 te realiseren

Voorstel verkiezingsprogramma

De natuur voorziet in belangrijke basisbehoeften zoals gezond voedsel, natuurlijke grondstoffen, zuivere lucht en water. Maar planten en dieren sterven aan een steeds sneller tempo uit, met een groot ecologisch, cultureel én economisch verlies tot gevolg. Samen zullen we werk moeten maken van de Europese doelstelling om het biodiversiteitsverlies te stoppen. Onze partij wil dat we met onze gemeente alvast ons steentje bijdragen door het Charter voor Biodiversiteit te ondertekenen en werk te maken van een ambitieus lokaal biodiversiteitsbeleid.

Huidige situatie

Ondanks de doelstelling om tegen 2010 het biodiversiteitsverlies te stoppen blijft de biodiversiteit wereldwijd, maar zeker ook in Vlaanderen, aan een razend tempo achteruitgaan. Ondertussen werd de 2010-doelstelling uitgesteld naar 2020. Het Vlaamse natuurrapport 'natuurverkenning 2030' toont aan dat als er geen extra inspanningen gedaan worden de biodiversiteit nog verder achteruit zal gaan.

Onze directe afhankelijkheid van biodiversiteit voor ons welzijn en onze welvaart en de voordelen die biodiversiteit biedt, zorgen ervoor dat gemeenten een verantwoordelijkheid hebben om biodiversiteit te beschermen. Eenmalige acties zijn lovenswaardig, maar de huidige biodiversiteitsproblematiek vereist een biodiversiteitsbeleid met een duidelijke visie. Natuurpunt ontwikkelde als partner in de internationale Countdown2010-campagne het Charter voor Biodiversiteit. Met dit charter roepen we de gemeente op om samen met Natuurpunt (en andere partners) werk te maken van een ambitieus biodiversiteitsbeleid.

Wat kan de gemeente doen

Gemeenten kunnen heel wat doen om de biodiversiteit een handje te helpen. Gemeenten hebben immers een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. Bovendien staan zij in rechtstreeks contact met burgers, middenveld, bedrijven en de provincie.

Door het Charter voor Biodiversiteit te ondertekenen engageert een gemeente om samen met één of meerdere verenigingen werk te maken van een ambitieus lokaal biodiversiteitsbeleid. Gebruik het Charter als instrument om sterke ideeën in de praktijk te brengen en mooie voorbeeldprojecten extra in de verf te zetten!

Acties

- Betrek de milieuraad en lokale verenigingen
- Stel een actieplan op met concrete biodiversiteitsmaatregelen
- Onderteken het Charter voor Biodiversiteit tijdens een plechtig feest
- Voorzie voldoende middelen in de begroting voor de uitvoering van de acties
- Voer de acties uit
- Communiceer op regelmatige basis over de acties en resultaten

Wat levert dit onze gemeente op

- + aangename leef- en werkomgeving, nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterken van de identiteit van de gemeente
- + veel economische activiteiten zijn direct afhankelijk van ecosysteemgoederen en – diensten. Zo is de landbouwsector afhankelijk van de bestuiving van bijen en is de industrie afhankelijk van natuurlijke grondstoffen voor energie of om afgeleide producten te fabriceren.
- + het voorbeeld van het Nationaal park Hoge Kempen bewijst dat investeren in natuur en landschap een grote recreatieve winst oplevert.
- + de natuursector biedt ook heel wat tewerkstellingskansen voor laaggeschoolden.

Deze gemeente doet het zo

Holsbeek – charter voor biodiversiteit

Hans Eyssen, Burgemeester van Holsbeek, is verheugd met de ondertekening van het Charter voor Biodiversiteit: "Als we de krachten bundelen, bereiken we meer. Met 900 ha. natuurgebied heeft Holsbeek heel wat groene troeven en die willen we beschermen voor de toekomst. Het Charter voor Biodiversiteit stelt ons in staat concrete uitvoering te geven aan concrete acties." Een greep uit de projecten : het verbeteren van het bermbeheer, de bescherming van koestersoorten (ingekorven vleermuis, sleedoornpage, ijsvogel) en het uitwerken van een trage wegenbeleid.

Meer info

- www.holsbeek.be
- www.natuurpunt.be/lokalebiodiversiteit
- www.tandemweb.be > biodiversiteit

IV.2. Natuurgebieden in jouw gemeente

Plaats voor biodiversiteit en zachte recreatie

Voorstel verkiezingsprogramma

Onze inwoners snakken naar natuur om te ontspannen, recreëren en tot rust te komen. Bovendien zijn die natuurgebieden nodig om onze biodiversiteit en ecosystemen te beschermen en de natuurdoelstellingen te realiseren. Daarom willen we investeren in natuur.

Huidige situatie

Vlaanderen is een sterk versteend gebied, natuur en bos moet nog al te vaak plaats maken voor andere bestemmingen (wonen, landbouw, industrie en recreatie). En nieuwe natuur realiseren stoot nog steeds op veel lokale weerstand. Onderzoek toont nochtans aan dat Vlamingen snakken naar meer open ruimte waar natuur, wandelen en fietsen centraal staan. Bovendien hebben we die natuurgebieden nodig om onze biodiversiteit en ecosystemen te beschermen. Het gaat niet goed met de Vlaamse natuur. Dat wordt bevestigd in het laatste natuurrapport (NARA 2010). Vlaanderen bengelt aan de staart van de Europese klas wat betreft groene infrastructuur. Vlaanderen moet investeren in natuur, alleen op die manier kunnen we voorkomen dat nog meer soorten met uitsterven bedreigd worden en dat de kwaliteit van ecosystemen verder achteruitgaat. Gezonde, veerkrachtige ecosystemen en biodiversiteit zijn als het ware onze levensverzekering voor de toekomst.

Wat kan de gemeente doen

Een rijke biodiversiteit is het beste ingrediënt om ons welzijn en onze welvaart op peil te houden. Gemeenten kunnen heel wat doen om die biodiversiteit een handje te helpen. Ze hebben een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. Bovendien staan zij in rechtstreeks contact met burgers, middenveld, bedrijven en de provincie.

Veel gemeenten beheren al natuurgebieden of werken samen met de lokale natuurvereniging. Deze initiatieven verschillen erg van gemeente tot gemeente en kunnen gaan van zeer eenvoudige acties, zoals het ter beschikking stellen van een container voor beheerresten, tot zeer ambitieus, zoals het meefinancieren van grootschalige inrichtingsprojecten. Het voordeel van investeren in natuur is dat er op korte termijn tastbare resultaten geboekt worden, en dat is belangrijk voor het draagvlak. Gemeenten die kiezen voor natuur kunnen bovendien rekenen op Vlaamse, Europese en private middelen.

De gemeente kan haar eigen terreinen beheren als natuurgebied, maar meestal is het efficiënter om aan te sluiten bij bestaande reservaatprojecten. In meer dan 80% van de gemeenten beheren organisaties als Natuurpunt, vzw Durme en Limburgs Landschap natuurgebieden. De gemeente kan dat werk zowel financieel als logistiek ondersteunen. Door een subsidiereglement in te stellen voor de aankoop van natuurgebieden door terreinbeherende verenigingen kan een gemeente op een kosteneffectieve manier nieuwe natuurgebieden creëren. Dat is goed voor de natuur, maar zeker ook voor de inwoners.

Acties

- Zorg voor nieuw natuurgebieden door zelf gronden aan te kopen of terreinbeherende verenigingen zoals Natuurpunt te ondersteunen bij de aankoop

De kracht van je gemeente

van natuurgebied. Een gemeente kan ook niet-gebruikte gemeentegronden in beheer geven van terreinbeherende verenigingen.

- Beheer van natuurgebieden door groenarbeiders of door vrijwilligers van bijvoorbeeld Natuurpunt te ondersteunen bij het beheer van de gebieden.
- Laat je inwoners kennis maken met de lokale natuurgebieden via het infoblad, de website, een bezoekerscentrum, een wandelkaart, een spel of infoborden.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Investeren in natuur levert op:
- + aangename leef- en werkomgeving, nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterken van de identiteit van de gemeente
- + veel economische activiteiten zijn direct afhankelijk van ecosysteemgoederen en – diensten. Zo is de landbouwsector afhankelijk van de bestuiving van bijen en is de industrie afhankelijk van natuurlijke grondstoffen voor energie of om afgeleide producten te fabriceren.
- + het voorbeeld van het Nationaal park Hoge Kempen bewijst dat investeren in natuur en landschap een grote winst oplevert.
- + Bovendien biedt de natuursector ook heel wat tewerkstellingskansen voor laaggeschoolden.

Deze gemeente doet het zo

Liedekerke

“De gemeente heeft een belangrijke taak in het behoud van natuur en het overleven van soorten. De beste behoudsstrategie is de aankoop van natuur. Door samen te werken met Natuurpunt zijn we in staat om op een kosteneffectieve manier natuurgebied in de gemeente te verwerven. Samenwerken voor meer, betere en beter toegankelijke natuur, dat is de boodschap!” Johan Asselberghs, Milieuambtenaar Liedekerke

Vorselaar

Het gemeentebestuur van Vorselaar investeert mee in de uitbouw van het natuurgebied Lovenhoek van Natuurpunt. Bij het begin van de vorige legislatuur besliste ze om verspreid over 5 jaar 125.000 euro bij te dragen in de aankoop van het natuurgebied. De gemeente wil op die manier haar steentje bij dragen aan de biodiversiteit, de levenskwaliteit van haar inwoners verhogen en de streek aantrekkelijker maken voor bezoekers en toeristen.

Meer info

- Tandemproject ‘Een natuurgebied in jouw gemeente’:
<http://www.tandemweb.be/index.php/37/>
- Tandem Beter Adviseren Dossier Biodiversiteit:
http://www.tandemweb.be/downloads/milieuraad/091112_advies_biodiversiteit.pdf

IV.3. Adopteer soorten

Neem acties voor bedreigde plant- en diersoorten

Voorstel verkiezingsprogramma

Het is slecht gesteld met de Vlaamse biodiversiteit. Daarom willen wij ons inzetten om typische lokale soorten te ondersteunen. Op die manier geven we bovendien een gezicht aan de natuur.

Huidige situatie

Het Vlaams Soortenbesluit en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn vormen het kader voor soortbeschermingsplannen. Aan mooie plannen geen gebrek, maar de uitvoering laat op zich wachten. Lokale overheden kunnen hier zeker een rol in spelen: door acties op te zetten voor typische lokale soorten of een soort te adopteren. De meest effectieve manier om bedreigde soorten te beschermen is door natuurgebieden aan te kopen en te beheren. Maar dit lukt niet voor alle soorten. Soms zijn soortspecifieke maatregelen nodig. Bijvoorbeeld voor soorten die grotendeels buiten natuurgebieden voorkomen. Of voor soorten die zo zeldzaam zijn geworden dat bij het beheer van hun leefgebieden tijdelijk noodmaatregelen genomen moeten worden. Dat deze actie meer dan nodig zijn tonen de alarmerende cijfers aan. Europa heeft de doelstelling om tegen 2010 het biodiversiteitsverlies een halt toe te roepen niet gehaald. De deadline werd verschoven naar 2020. Hoog tijd om in actie te komen.

Wat kan de gemeente doen

Soorten houden zich niet enkel in natuurgebieden schuil. Net die natuur buiten de natuurgebieden biedt veel kansen om aan de slag te gaan met het grote publiek. Iedereen kan met kleine eenvoudige acties ruimte creëren voor natuur in zijn leef- en werkomgeving: van een ecologisch ingerichte tuin tot het vlindervriendelijk inrichten van bermen, van nestkastjes voor zwaluwen tot kiezen voor inheems plantgoed.

De adoptie van een plant of een dier leent zich uitstekend om het grote publiek warm te maken voor natuur en lokale fauna en flora. Je geeft die abstracte 'natuur' een gezicht en biedt je een duidelijk handelingsperspectief voor concrete acties. Richt in eerste instantie de aandacht op bedreigde soorten die tot de verbeelding spreken of op een grote mate van sympathie kunnen rekenen: zwaluwen, vleermuizen, vlinders. Met relatief eenvoudige maatregelen kan dikwijls een duidelijk positief resultaat bereikt worden. Sommige gemeenten hebben zeer specifieke soorten, die nog slechts in één of in enkele gemeenten voorkomen: hamsters, adders, ... Die soorten kunnen het 'visitekaartje' of de 'mascotte' van de gemeente worden. Maar de publiciteitswaarde is zeker niet tot die soorten beperkt. Soortbescherming is altijd goed voor de communicatie.

Sensibilisatie en communicatie zijn erg belangrijk, maar daarnaast zijn concrete maatregelen nodig om de soort een handje te helpen. Dit formaliseer je best in een actieplan. De provincie Limburg en Vlaams-Brabant speelde een voortrekkersrol in de adoptie van soorten met het project Gemeenten Adopteren Limburgse Soorten (GALS) en het koesterburenproject.

Acties

- Adopteer een soort
- Stel een ambitieus actieplan op
- Engageren = activeren. Neem je inwoners op sleeptouw en betrek hen bij het soortbeschermingsproject

Wat levert dit onze gemeente op

- + Versterken relatie gemeente en inwoners
- + Samenwerking met andere partners
- + Biodiversiteit is mediageniek
- + Je creëert een positief en duurzaam imago

Deze gemeente doet het zo

Sint-Laureins – herstel Vrouwenshoekkreek

De gemeente Sint-Laureins investeert mee in het herstelproject van de Vrouwenshoekkreek (in jaren '50 opgevuld). De nieuwe kreek levert grensoverschrijdende topnatuur. Het levert een meerwaarde op voor alle inwoners en gebruikers van de polder (recreatief, waterberging voor de landbouw). De medefinanciering van de andere partners en de deskundigheid van Natuurpunt staat borg voor een goed resultaat. De inbreng van de gemeente is zeer zichtbaar.

Wetteren – project kamsalamander

Wetteren kocht in 2009 vijf ha grond aan die ze inrichtte als leefplaats voor de kamsalamander en andere amfibieën. Samen met ANB en Natuurpunt-vrijwilligers werden poelen gegraven en een wandelpad aangelegd. De gemeentelijke basisschool plantte een bosje aan en werd officieel meter van Titus het waterdraakje. De gemeente werkte ook een educatief project uit met Titus de kamsalamander als mascotte.

Meer info

- Met de campagne 'Je hebt meer burens dan je denkt' wil de provincie Vlaams-Brabant samen met gemeenten, verenigingen en inwoners werken aan biodiversiteit: www.koesterburen.be
- Het GALS-project moedigt Limburgse gemeenten aan een bedreigde, typisch Limburgse planten- of diersoort te adopteren:
<http://www.limburg.be/eCache/INT/20/989.html>

IV.4. Beestige Bermen

Soortenrijke wegbermen

Voorstel verkiezingsprogramma

De sterke druk op de open ruimte leidt er toe dat er vaak geen 'ongebruikte' plaats meer is voor planten en dieren. Wegbermen kunnen voor deze soorten een laatste uitwijkplaats vormen. En doordat wegen heel Vlaanderen doorkruisen vormen ze interessante verbindingssassen tussen groengebieden. Wij willen werk maken van een duurzame ecologische verbinding voor dieren en planten. De eerste voorwaarde hiervoor is het correct uitvoeren van het bermbesluit. Maar daarnaast wensen we ook werk te maken van een bermbeheerplan voor onze gemeentelijke bermen.

Huidige situatie

Ons fijnmazige wegennetwerk ligt mee aan de basis van een sterk versnipperd landschap. Met een lengte van 65.000 km (of 4,7 km weg per km²), heeft Vlaanderen één van de dichtste wegennetten ter wereld. De sterke druk op de open ruimte leidt er toe dat er vaak geen 'ongebruikte' plaats meer is voor planten en dieren. Wegbermen kunnen voor deze soorten een laatste uitwijkplaats vormen. En doordat wegen heel Vlaanderen doorkruisen vormen ze interessante verbindingssassen tussen groengebieden. Gemeenten beheren het gros van het openbare wegennet, zij hebben dus een belangrijke rol in het beheer en de inrichting van de bermen.

Sinds het bermbesluit is de kwaliteit van de bermen er sterk op vooruit gegaan: er mag niet meer gemaaid worden voor 15 juni en het gebruik van pesticiden is verboden. Maar toch zou het nog veel beter kunnen, want de toepassing van het besluit gebeurt vaak slechts minimaal.

Wat kan de gemeente doen

Een gemeentelijk bermbeheerplan, met bijkomende voorstellen om de natuur in en rond de bermen meer kansen te geven, kan de ecologische waarde van deze bermen als leefgebied en verbindingssas nog verhogen. Een soortenrijke wegberm die tegelijk de veiligheid van de weggebruiker garandeert is bovendien perfect haalbaar. Door de bodem te versralen wordt de begroeiing lager en zullen de hogere grassen, die veel voedingsstoffen gebruiken, wijken voor lagere, bloemrijkere beplantingen. Een berm vol bloemen doorbreekt de monotonie en verscherpt ongemerkt de aandacht van de weggebruiker. Tenslotte hebben bloemrijke wegbermen een economische meerwaarde. Deze wegbermen moeten beduidend minder gemaaid worden.

Acties

- Opvolgen en uitvoeren van het bermbesluit
- Inventarisatie van de soortenrijkdom in de wegbermen
- Opmaak van een bermbeheerplan
- Uitvoering van het bermbeheerplan
- Sensibilisatie en communicatie naar het grote publiek door informatie ter beschikking te stellen, meter- en peterschapformules uitwerken

Wat levert dit onze gemeente op

- + Bermen zijn voor veel planten en dieren een leefgebied of vormen een ecologische verbindingssas tussen groengebieden.
- + Bloemrijke bermen verhogen de esthetische kwaliteit van het landschap.

De kracht van je gemeente

- + Kruidrijke en schrale bermen behoeven minder onderhoud en zijn bijgevolg minder arbeidsintensief.

Deze gemeente doet het zo

Aartselaar

De gemeente en de milieuraad nodigden verenigingen uit om een wegberm te adopteren. Heel wat verenigingen tekenden in op dit initiatief: Chiro, Natuurpunt, Fietsersbond, een aantal scholen en wijkcomités hebben alvast hun schouders onder dit project gezet. Op die manier blijven de Aartselaarse bermen proper.

Assenede

Assenede ondersteunt Natuurpunt financieel bij de aankoop en het beheer van dijkbermen.

Meer info

- Publicatie 'Leidraad natuurtechniek – ecologisch bermbeheer': www.lne.be/publicaties
- Publicatie 'Dag, vlinders in de berm' – vlindervriendelijke inrichting en beheer van bermen, taluds en restgronden: www.lne.be/publicaties
- Website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be/bermen

IV.5. Aandacht voor natuur in landbouwgebied

Creëer een basis natuurlijke infrastructuur in het landbouwgebied

Voorstel verkiezingsprogramma

Door de schaalvergroting en intensivering van de landbouw is biodiversiteit in landbouwgebied sterk achteruitgegaan. Verschillende dieren en planten hebben het hierdoor de laatste decennia erg moeilijk gehad. Door landbouwers actief te sensibiliseren en activeren willen we terug ruimte geven aan biodiversiteit in het landbouwgebied.

Huidige situatie

Vijftig procent van Vlaanderen is landbouwgebied, terwijl slechts 3,3% van Vlaanderen natuurgebied is. Puur op basis van oppervlakte zou je verwachten dat er meer soorten waargenomen worden in landbouwgebied dan in natuurgebieden. Uit studies blijkt het tegendeel. Samen met de intensivering van de landbouw is de soortenrijkdom in het landbouwgebied sterk achteruitgegaan. Het landbouwlandschap dat gekenmerkt werd door een mozaïek aan landbouwgebruiken, heeft plaats gemaakt voor een veel monotomer landschap. Typische landbouwvogels en vlindersoorten boerden de laatste decennia sterk achteruit en worden steeds zeldzamer.

Een achteruitgang van de biodiversiteit maakt de landbouw kwetsbaar voor plagen en vermindert de kwaliteit van ecosysteemdiensten die noodzakelijk zijn voor de landbouwproductie; zoals bestuiving door bijen. Door een minimum aan ecologische infrastructuur te voorzien in het landbouwlandschap geef je op die manier niet enkel kansen aan dieren en planten, het zorgt op lange termijn ook voor voedselzekerheid.

Wat kan de gemeente doen

Groene infrastructuren in het landbouwgebied zijn geen onproductieve eilandjes, het is een noodzakelijk onderdeel van het landbouwgebied. Het biedt een leefgebied en verbindingsnetwerk aan voor dieren en planten en is bijgevolg absoluut noodzakelijk om er voor te kunnen zorgen dat soorten kunnen bewegen tussen natuurgebieden. Een groene infrastructuur draagt ook bij aan de instandhouding van gezonde ecosystemen en ecosysteemdiensten die levensnoodzakelijk zijn voor de maatschappij, zoals zuiver water, bestuiving en bodemvruchtbaarheid. Investeren in groene infrastructuur op het platteland, is dus investeren in landbouw en maatschappij.

Zorg ervoor dat jouw gemeente initiatieven ondersteunt om de biodiversiteit in landbouwgebied te ondersteunen. Bijvoorbeeld door actieve landschapsplanning en -beheer met aandacht voor kleine landschapselementen en natuurwaarden langs trage wegen, een natuurvriendelijk beek- en grachtenbeleid of een ecologisch bermbeheer. Werk hiervoor zeker samen met het regionale landschap en met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Acties

- Stel concrete doelstellingen op met betrekking tot natuur in het landbouwgebied.
- Werk samen met VLM, regionale landschappen, provincies en natuurverenigingen
- Stel een subsidiereglement op voor de aanleg en het onderhoud van kleine landschapselementen zoals hagen, houtkanten en poelen.
- Stimuleer acties voor typische landbouwsoorten zoals de huis- en boerenwaluw, akker- en weidevogels, steenuil

De kracht van je gemeente

- Sensibiliseer boeren over de meerwaarde van natuur en groen in het landbouwgebied
- Communiceer over de acties die je onderneemt in het landbouwgebied

Wat levert dit onze gemeente op

- + Door aandacht te besteden aan de ecosystemen inherent aan het platteland stel je de landbouw ook op lange termijn veilig
- + Meer groen in het landbouwgebied maakt deze ruimte aantrekkelijker voor recreanten
- + De aanleg van een basis ecologische infrastructuur zorgt voor een leef- en verbindingsgebied voor planten en dieren

Deze gemeente doet het zo

Gooik, Herne en Liedekerke

Heel wat gemeenten stimuleren acties voor natuur en biodiversiteit in het landbouwgebied. Zo heeft de gemeente Gooik een subsidiereglement voor zwaluwen, stimuleert Herne boeren om graanranden te laten staan voor akkervogels en heeft Liedekerke een subsidiereglement voor kleine landschapselementen.

Meer info

- Bij de regionale landschappen en provincies
- www.vlm.be/landtuinbouwers/beheerovereenkomsten

IV.6. Natuurlijke tuinen

Voorstel verkiezingsprogramma

Als gemeentebestuur kiezen we resoluut voor een gifvrij beheer én het creëren van biodiversiteit waar mogelijk, op openbaar terrein. We willen ook jou, in eigen tuin, laten genieten. Via allerlei tips en initiatieven maken samen met jou graag werk van een biodiverse, groene, 'rijke' gemeente.

Wat kan beter

Ongekend is onbemind: laat uw inwoners kennis maken met ecologisch, natuurlijk tuinieren. Maak hen mee warm voor tuinen die gonzen van het leven en een waaier aan planten en dieren met zich meebrengen.

Wat kan de gemeente doen

Start met het goede voorbeeld te geven, als gemeente. Kies resoluut voor milieuvriendelijke alternatieven om het 'onkruid' te beheren op openbare terreinen. En dit hand in hand met een verstandige, duurzame en ecologische inrichting van het openbaar gebied.

Communiceer als gemeente over het waarom van deze aanpak. En biedt je inwoners concrete handelingsperspectieven voor de eigen tuin. Promoot het tuinieren zonder gebruik te maken van pesticiden of kunstmeststoffen. Promoot het creëren van een ecologische, biodiverse, natuurvriendelijke tuin. Velt en Natuurpunt bieden hierover tal van vormingen, workshops of aanknopingspunten via campagnes (bv. Velt-ecotuindagen, Natuurpunt-vlinder/vogel/... tellingen).

Acties

- Het goede voorbeeld geven én erover communiceren
- Actief participeren aan samenaankoop van inheemse bomen en struiken
- Vormings- en infodagen organiseren over ecologisch, biodivers tuinieren (bv. Vorming gezond gazon, milieuvriendelijk beheer van verhardingen, cursus natuur in de tuin,...)
- Subsidie geven voor aankoop van inheemse planten, ecologische producten, onkruidbranders,...
- Organiseer een tuinwedstrijd met thema 'natuurrijkste tuin'
- Acties opzetten rond muurbeplanting, bijen, kringlooptuinieren,...
- Een voorbeeldtuin oprichten – met ideetjes voor biodiversiteit in eigen tuin
- Een jaar lang een laagdrempelige "biodiverse tuintip" in het gemeenteblad publiceren
- Inwoners met bouw/verbouwplannen inspireren, uitnodigen om eco-bewust om te gaan met de inrichting van hun tuin – via uitnodiging vorming, folders,...

Wat levert dit onze gemeente op

- + Gedragsverandering bij de bevolking, van 'gebruiker van chemische bestrijdingsmiddelen' naar een ecologisch tuinier.
- + Een gezonde gemeente
- + Milieubewuste burgers die ook het openbaar beheer goedkeuren, aanmoedigen
- + Een positief klimaat tov ecologie, milieu en natuur
- + Meer biodiversiteit in de gemeente

Deze gemeente doet het zo

De kracht van je gemeente

Leiden, Nederland

In Leiden werd een biodiversiteitstuin opgericht. 'Vrij Groen' is een tijdelijke demonstratietuin op een braakliggend terrein. De tuin staat open voor vrijwilligers die willen tuinieren en inspiratie op willen doen voor vergroening van de stad en teelt van voedsel bij huis. Het idee is dat in de tuin beproefde groene ideeën straks ook op ander braakliggend terrein en in vele particuliere tuinen worden toegepast. 'Vrij Groen' is een project van de Leidse IDEeWinkel.

Meer info

- www.velt.be
- www.natuurpunt.be
- <http://www.vrijgroen.info/>

IV.7. Avontuurlijk speelgroen

Breng de natuurelementen in de omgeving van kinderen

Voorstel verkiezingsprogramma

Er is veel minder bereikbaar en toegankelijk groen voor kinderen om in te spelen en te ravotten. Dat is jammer want elk kind speelt graag in de natuur. Bovendien zorgen leuke, speelse ervaringen met natuur op jonge leeftijd ervoor dat kinderen op een verantwoordelijke en bewuste wijze omspringen met natuur. Regelmatig spelen in het bos en de natuur is ook goed voor kinderen: het scherpt hun creativiteit en motoriek aan en is goed voor de algemene gezondheid. Het is dus belangrijk dat de natuur, of elementen eruit, naar de leefomgeving van de kinderen wordt gebracht. Daarom willen wij investeren in groene ruimte op maat van kinderen.

Huidige situatie

De verstening in Vlaanderen blijft toenemen. Daardoor is er steeds minder natuurlijke ruimte voor kinderen en jongeren in hun nabije leefomgeving. Jammer, want alle kinderen spelen graag in de natuur. Bovendien zorgen leuke, speelse ervaringen met natuur op jonge leeftijd ervoor dat kinderen op een verantwoordelijke en bewuste wijze omspringen met natuur. Regelmatig spelen in het bos en de natuur is ook goed voor kinderen: het scherpt hun creativiteit en motoriek aan en is goed voor de algemene gezondheid. Het is dus belangrijk dat de natuur, of elementen eruit, naar de leefomgeving van de kinderen wordt gebracht.

Wat kan de gemeente doen?

De gemeente kan in haar in haar eigen gemeentelijke parken, speelpleinen en schoolomgevingen meer ruimte creëren voor speelgroen. Verloren stukjes groen op het grondgebied kunnen een nieuwe inrichting krijgen als speelgroen, en bij de aanleg van bijkomende groenvoorziening moet de gemeente ruimte geven voor speelgroen. Bij de inrichting van dit speelgroen houdt de gemeente rekening met de mening van de jeugd.

Acties

- Breng de groene ruimte in de gemeente in kaart: welk gebied(je) komt in aanmerking om een nieuw, avontuurlijk kledje te krijgen?
- Betrek inwoners en lokale jeugdverenigingen: organiseer een inspraakmoment: hoe zien de kinderen en jongeren uit de buurt hun parkje of pleintje graag veranderen?
- Stel een inrichtingsplan en beplantingsplan op. Richt het terrein in en zorg voor opvolging en onderhoud. Een gemeente kan er ook voor kiezen om scholen en verenigingen te ondersteunen bij de inrichting van hun terreinen.

Wat levert dit onze gemeente op

- + aangename leef- en werkomgeving, nieuwe recreatieve mogelijkheden en versterken van de identiteit van de gemeente.
- + Draagvlakverbreding en engagement voor natuur bij jongeren – de beleidsmakers van de toekomst.

Deze gemeente doet het zo

Avelgem – speelweiden en sneukelhagen

De kracht van je gemeente

De gemeente legde een natuurlijke en avontuurlijke speelweide aan. Op verschillende plaatsen in de gemeente kwam er ook een sneukelhaag: struiken en bomen met eetbare vruchten. Een sneukelhaag zorgt niet enkel voor voedsel voor vogels en andere dieren, maar ook voor een gezond tussendoortje voor voorbijgangers, buurtbewoners en spelende kinderen.

Antwerpen - natuurspeelplaats

De stad begeleidde de scholen in de regio Antwerpen-Noord en Borgerhout intramuros bij het omtoveren van hun speelplaats tot een natuurspeelplaats.

Meer info

- Tandemproject Avontuurlijk Speelgroen: <http://www.tandemweb.be/index.php/37/>
- Springzaad is een open netwerk, waarin iedereen welkom is die meer ruimte wil scheppen voor natuur en kinderen: www.speelgroen.be. Om je te inspireren om meer groene speelruimte te creëren in je gemeente kan je op www.steunpuntjeugd.be heel wat praktijkvoorbeelden van groene speelruimte bekijken.
- Op <http://www.lne.be/themas/natuur-en-milieueducatie/nmerond/vergroening> vind je interessante achtergrondinformatie, concrete tips en een aantal inrichtingsplannen opgemaakt voor jeugdverenigingen in het kader van het project Speelgroen van de Vlaamse Overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie

IV.8. Draag zorg voor de bomen

Een bomenbeheerplan zorgt voor visie en plan aanpak.

Voorstel verkiezingsprogramma

De inplanting van bomen in het straatbeeld gebeurt op dit moment te veel ad hoc. Nochtans bieden straatbomen een gamma belangrijke ecosysteemdiensten die variëren van betere luchtkwaliteit, landschapsmeerwaarde, biodiversiteit tot (micro)klimatologische voordelen. Wij ijveren met onze partij voor een bomenbeheerplan die zorgt voor een gedragen visie over het beheer en het behoud van de bomen op ons grondgebied.

Huidige situatie

De aanplant van bomen in een stedelijke omgeving vergen een specifieke aanpak en beheer. Een gemeentelijk bomenbeleid maakt het mogelijk om de maatschappelijke en ecologische waarde te maximaliseren en de kosten te beperken.

De inplanting van bomen in het straatbeeld gebeurt op dit moment te veel ad hoc. Bomen worden ingezet als vulgroen zonder rekening te houden met hun functies. Daarnaast zorgen de beperkende randvoorwaarden eigen aan de stedelijke omgeving en het gebrek aan kennis ervoor dat de afgelopen decennia tal van waardevolle bomen uit het straatbeeld verdwenen zijn.

Nochtans bieden straatbomen een gamma belangrijke ecosysteemdiensten die variëren van betere luchtkwaliteit, landschapsmeerwaarde, biodiversiteit tot (micro)klimatologische voordelen. Ook de financiële meerwaarde mag niet onderschat worden.

Wat kan de gemeente doen

Een consistent bomenbeleid zorgt ervoor dat bomen een volwaardige plaats krijgen bij inrichtingsprojecten en op de juiste manier beheerd worden. Het moet mogelijk zijn om gezonde volwassen bomen te bekomen binnen steden en gemeenten. De gemeente kan voor het opstellen van een bomenbeheerplan gebruik maken van de 'Richtlijn voor de opmaak van een bomenbeheer – en beleidsplan voor bomen' van afdeling Bos en Natuur van de Vlaamse Overheid.

Acties

- Opstellen bomenplan conform de 'Richtlijn voor opstellen van een beleids- en beheerplan voor bomen – het bomenplan'
- Uitvoering van het Bomenplan
- Sensibilisatie en communicatie naar het grote publiek

Wat levert dit onze gemeente op

- + Bomen in de stad bieden op verschillende vlakken een meerwaarde: esthetisch, opname fijn stof en andere schadelijke componenten, productie van zuurstof en opname CO₂, schaduw en verkoeling, gezonde leefomgeving, biodiversiteit

Deze gemeente doet het zo

Nazareth - bomenbeheerplan

De kracht van je gemeente

Gedurende 2010 en 2011 inventariseerden studenten van de Hogeschool Gent afdeling groenmanagement alle bomen van de gemeente Nazareth. Op basis van deze volledige inventarisatie stelde de gemeente een bomenbeheerplan op. Dit plan bevat een visie over het beheer en onderhoud van de gemeentelijke bomen om op die manier een mooi en gezond bomenbestand in Nazareth te realiseren. De gemeente zet het plan in als instrument voor het bomenbeleid van de gemeente.

Meer info

- Publicatie 'Opstellen van een beleids- en beheerplan voor bomen – het bomenplan': www.natuurenbos.be > thema's > bos
- Publicatie Hoe beheren gemeenten hun bomen: www.biw.kuleuven.be

IV.9. Plant eens een bos

Maak uw gemeente bosrijker in 1,2, tree

Voorstel verkiezingsprogramma

Bossen hebben een belangrijke functie, niet alleen als stapsteen voor de natuur en klimaatbuffer, maar ook om ervoor te zorgen dat mensen in een aangename omgeving kunnen wonen, werken én ontspannen. Omdat wij toegankelijke bossen belangrijk vinden, willen we werk maken van een bosuitbreiding en bosverbinding op het gemeentelijk grondgebied. Waar mogelijk willen we bestaande 'zonevreemde' bossen regulariseren door een bestemmingswijziging door te voeren.

Huidige situatie

Vlaanderen is een dichtbevolkte en sterk ontwikkelde regio waar de druk op de open en groene ruimte alsmaar toeneemt. Vlaanderen is tevens één van de meest ontboste regio's van Europa. Er verdwijnt nog altijd meer bos dan er bij komt. Daarmee staan we in schril contrast met andere bosarme Europese gebieden die volop aan een inhaalbeweging bezig zijn. Veel lokale overheden willen nochtans bosuitbreiding realiseren. Maar deze plannen lijken vaak niet uigevoerd te geraken. De voorbije 15 jaar werd slechts 815 hectare van de 4.810 hectare door het ANB als noodzakelijk beschouwde bijkomende stads(rand)bossen gerealiseerd, een magere 17 % van de beoogde oppervlakte. Nochtans zijn bossen van cruciaal belang, niet alleen in functie van biodiversiteit & klimaatregulatie, maar vooral zodat mensen in een aangename omgeving kunnen wonen, werken én ontspannen. Een toegankelijk bos in de directe woonomgeving van mensen is daarom erg belangrijk.

Wat kan de gemeente doen

In een eerste stap ontwikkelt de gemeente een bosuitbreidingsvisie voor meer toegankelijke bosgebieden in de gemeente. Vervolgens onderneemt de gemeente stappen om een bosuitbreiding en bosverbinding op het gemeentelijk grondgebied te realiseren. Dit kan door het aankopen van terreinen om bestaande bossen uit te breiden of nieuwe bossen aan te planten. De gemeente kan 'zonevreemde' bossen regulariseren door een bestemmingswijziging door te voeren. De gemeente kan ervoor kiezen om het bos zelf aan te planten, maar kan hiervoor ook samenwerken met terreinbeherende verenigingen als Natuurpunt. Door de instelling van een subsidiereglement voor de aankoop van natuurgebieden ondersteun je hen financieel bij de aankoop van gronden voor de aanplant van een bos. Dit is een kosteneffectieve manier om nieuw groen te realiseren op gemeentegrond. Belangrijk is de gemeente de inwoners betreft bij de inrichting van het bos en over het initiatief communiceert via infobladen, -borden en de gemeentelijke website.

Acties

- Start een concreet bosuitbreidingsgebied op. Bepaal de locatie, koop indien nodig terreinen aan (gemeenten kunnen hiervoor beroep doen op het boscompensatiefonds) en vraag de vergunningen aan.
- Maak een inrichtingsvisie, (bos)aanlegplan en actieplan op en plant het bos aan. Zorg voor voldoende nazorg van de aanplanting.
- Stel een subsidiereglement op voor de aankoop en het beheer van natuur- en bosgebieden door terreinbeherende gebieden.
- Indien nodig realiseer een bestemmingswijzigingen naar bos via een gemeentelijk RUP
- Wanneer het gaat over een gewestelijke bevoegdheid spoor dan de Vlaamse overheid actief aan om werk te maken van stadsbossen.
- Betrek inwoners bij de inrichting van het bos en communiceer via infobladen, -borden en de gemeentelijke website.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Bossen bieden op verschillende vlakken een meerwaarde: recreatie en natuurbeleving, creatie van een gezonde leefomgeving, hot-spots voor biodiversiteit, opname fijn stof en andere schadelijke componenten, productie van zuurstof en opname CO₂, schaduw en verkoeling, ..
- + Daarnaast spelen stads(rand)bossen en stadsgroen een rol bij de waterberging na neerslagpieken en de opbouw van een degelijke water- en bodemkwaliteit.
- + Bossen en bomen zijn gezond: ze dragen bij tot stressreductie, zetten aan tot beweging en zorgen voor een sneller herstel bij ziekte.
- + Ook op economisch vlak scoort stadsgroen: het verbetert de kwaliteit van een wijk en het verhoogt de waarde van woningen.
- + Het plantgoed voor bebossing kan gesubsidieerd worden via de subsidies voor bebossing van het Agentschap voor Natuur en Bos. De 1 miljoen bomen campagne van het Agentschap voor Natuur en Bos en de Vereniging voor Bos in Vlaanderen geeft nog een bijkomend financieel duwtje in de rug.

Deze gemeente doet het zo

Oostende - stadsrandbos

De stad Oostende bakende halfweg de jaren 1990 een gebied van 150 ha af en kleurde dit in als stadsbos op de bestemmingsplannen. In de winter van 1995-1996 werd het eerste perceel aangeplant. De volgende jaren werden telkens opnieuw enkele tientallen hectares extra aangeplant met de hulp van tal van groepen en vrijwilligers. Het stadsrandbos is ondertussen 70 ha groot. De realisaties worden uitgevoerd door Buitengoed cvba, een volkscoöperatieve die mensen laat genieten van de natuur in Oostende en hen laat meebeslissen over het aanplanten van bos, de inrichting van natuurgebieden, de productie van gezonde land- en tuinbouwproducten. In 2005 sloot de stad Oostende een overeenkomst met Buitengoed om de aangeplante percelen te beheren en jaarlijks nieuwe stukken bos aan te planten.

Vilvoorde - kindervandielbos

De voorbije jaren werd in de Brusselse rand, op grondgebied Vilvoorde, meer dan 100 hectare bos gerealiseerd. Eén van de nieuwe bosmassieven is het Witte Kindervandielbos, een bos dat niet alleen een meerwaarde heeft omwille van de ecosysteemdiensten die het levert, maar ook omwille van zijn grote symbolische waarde: het werd immers aangelegd ter nagedachtenis aan verongelukte, vermoorde en vermiste kinderen, en om het engagement voor een duurzame toekomst voor kinderen te onderstrepen.

Meer info

ideeën voor een krachtdadig lokaal milieu- en natuurbeleid

- Website Vereniging voor Bos in Vlaanderen: www.vbv.be : Publicatie 'Vademecum Bosuitbreiding en Bosverbinding door Lokale besturen' en 'Stads(rand)bossen een randgeval?!'
- Website van het Agentschap voor Natuur en Bos: www.natuurenbos.be
- De 1 miljoenbomen campagne van het ANB en VBV: www.1miljoenbomen.be

IV.10. Geïntegreerd Kustzonebeheer

Samenwerken met elkaar en met de natuur

Voorstel verkiezingsprogramma

De ruimte in onze kustgemeente zal door bevolkingsgroei en de mogelijke zeespiegelstijging de komende jaren meer en meer onder druk te komen staan. Met onze gemeente willen we aandacht besteden aan de draagkracht van ons precair ecosysteem én rekening houden met de diverse sectorale belangen. Met onze partij zullen we ervoor zorgen dat we in de toekomst efficiënter gebruik maken van de beschikbare ruimte en grondstoffen in onze gemeente.

Huidige situatie

De kust heeft steeds een grote aantrekkingskracht op mensen gehad. Zo groeide onze 67 km kust uit tot een dichtbevolkte en sterk ontwikkelde regio. Demografische studies voorspellen dat de grootste bevolkingsgroei in de volgende decennia zich aan de kust zal situeren. Door de zeespiegelstijging komt de kust en haar ecosysteem nog meer onder druk te staan. De moeilijke evenwichtsoefening tussen de verschillende belangen wordt dus nog uitdagender. In het verleden werd de natuur te vaak vergeten. Langzaam groeit echter het besef van het belang van de natuur voor de aanpak van de klimaatverandering en onze levenskwaliteit. Gemeenten staan hier voor een grote uitdaging. Ze moeten zorgen voor een geïntegreerde aanpak van de diverse sectorale belangen én rekening houden met de draagkracht van het ecosysteem. Door samen te werken met de natuur en met elkaar, kunnen creatieve oplossingen ontstaan die een meerwaarde bieden voor verschillende actoren. Hierbij moeten we efficiënter gebruik maken van de beschikbare grondstoffen en ruimte dan we tot nu toe deden.

Wat kan de gemeente doen

De gemeente neemt zelf initiatieven, en zorgt ervoor dat er in de ruimtelijke ordening en het vergunningsbeleid voldoende aandacht is voor biodiversiteit. De gemeente ondersteunt het kappaplan voor de kust en stimuleert initiatieven voor een geïntegreerd kustbeheer.

Actie

- Zet een voorbeeldproject op
- Richt warrelnetvrije stranden of bruinvisvriendelijke stranden in
- Kies voor manuele strandreiniging i.p.v. mechanische strandreinigingen
- Neem de ecosysteemdiensten van een stukje natuur mee in rekening tijdens beslissings- en planningsmomenten

Wat levert dit onze gemeente op

- + Duinen beschermen ons tegen de zeespiegelstijging, en de planten in de duinen nemen CO₂ op.
- + Duinen en een mooie natuur is de basis voor een succesvolle toeristische sector

Deze gemeente doet het zo

Koksijde

De gemeente Koksijde besteedt veel aandacht aan het ecologisch strandbeheer en voert een doordacht bouwbeleid. Met resultaat, zo lokt de gemeente toeristen met de natuur op het grondgebied en de zeehondenzone op het strand.

Meer info

- www.dekustkijktverder.be/
- ec.europa.eu/environment/iczm/ourcoast.htm
- www.natuurpunt/Noordzee

V. THEMA KLIMAAT EN ENERGIE

Het klimaat verandert. Willen we de klimaatopwarming beperken tot 2°C en een onomkeerbare klimaatverandering vermijden, dan moet onze CO₂ uitstoot drastisch dalen. Hiervoor zullen alle landen hun duit in het zakje moeten doen. Het wereldwijde klimaatprobleem vergt immers een globale aanpak. Dat dit geen evidente opgave is, bleek uit de mislukking van de klimaatopwarming in Kopenhagen. Sindsdien werkt men echter noestig voort en worden er kleine stapjes vooruit gezet op weg naar een globaal klimaatakkoord. De traagheid van het internationale klimaatproces staat in schril contrast tot de "sense of urgency" van het klimaatprobleem. Als we geen versnelling hoger schakelen, dreigen we af te stevenen op een klimaatopwarming van minstens vier graden.

Hoog tijd voor actie dus. Europa heeft dit begrepen en wil met haar klimaatpakket het voortouw nemen in de aanpak van de klimaatverandering. Om de klimaatverandering te beperken, wil Europa tegen 2020 20% hernieuwbare energie produceren, 20% energie-efficiënter zijn en 20% minder CO₂ uitstoten. Jammer genoeg blijkt ondertussen dat de Europese ambitie onvoldoende is. Wil Europa een eerlijke bijdrage leveren in de aanpak van de klimaatverandering, zal ze haar CO₂ uitstoot tegen 2020 met minstens 40% moeten laten dalen. De uitdaging op de lange termijn is overigens nog groter. Tegen het midden van deze eeuw moeten we onze uitstoot met 80 tot 95% terugdringen. Willen we dit mogelijk maken, dan moeten we in de eerste plaats nog veel meer energie besparen. Daarnaast moeten we evolueren naar een energievoorziening die volledig draait op hernieuwbare energie.

Dit is een gigantische uitdaging. Willen we de omslag naar een klimaatneutrale samenleving een succes maken, moet iedereen de handschoenen opnemen. En, steden en gemeenten spelen een cruciale rol in dit verhaal. Door werk te maken van een ambitieus lokaal energie- en klimaatbeleid leggen ze mee de kiemen voor succes in de aanpak van de klimaatverandering. Onderstaande voorbeelden geven aan dat een gemeente hiervoor heel wat hefboomen in handen heeft. Door werk te maken van een lokaal klimaatbeleid zorg je niet alleen voor een positieve uitstraling van je gemeente, maar bereid je je ook voor op dé uitdaging van de toekomst. Bovendien zullen de inwoners van je gemeente er wel bij varen. Door in te zetten op energiebesparing, werk je aan een structureel lagere energiefactuur voor je gemeente en haar inwoners en help je hen meteen te wapenen tegen de stijgende energieprijzen.

V.1. Onderteken de Covenant of Mayors

Realiseer een CO2-reductie van meer dan 20% tegen 2020

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

Het lokaal beleid heeft de hefboomen in handen om het voortouw te nemen in de aanpak van de klimaatsverandering. Met onze partij willen we dat onze gemeente het 'Covenant of Mayors' ondertekend. Hiermee gaan we het engagement aan om op ons volledige grondgebied met iedereen samen de CO2-uitstoot met meer dan 20% te verminderen tegen 2020.

Huidige situatie

Momenteel organiseren alle gemeenten wel één of andere klimaatactie, maar het ontbreekt vaak aan een algemene doelstelling en een plan met duidelijke uitvoeringstermijnen, verantwoordelijkheden en budgetten.

Wat kan de gemeente doen

Een gemeente kan de 'Covenant of Mayors' of burgemeestersconvenant ondertekenen. Dit is een oproep van de Europese commissie voor steden en gemeenten om verder te gaan dan de 20/20/20 doelstellingen (20% energiebesparing, 20% hernieuwbare energie en 20% CO2 reductie tegen 2020) . Met een ondertekening engageert een gemeente zich om meer dan 20% CO2 te reduceren tegen 2020 op haar volledige grondgebied. Een gemeente engageert zich om een nulmeting en een klimaatplan te maken met acties in de sectoren bouwen, energieproductie, mobiliteit, ruimtelijke ordening, publieke betrokkenheid en duurzame aankopen. Het is belangrijk dat een gemeente acties onderneemt voor de eigen gemeentelijke activiteiten, maar het mag daar niet tot beperkt blijven. Een gemeente moet ook acties ondernemen voor verschillende doelgroepen over haar hele grondgebied.

Eens ondertekend, zijn er 'supporting structures' die een gemeente ondersteunen. In Vlaanderen zijn momenteel de VVSG en de provincie Limburg een supporting structure.

Acties

- De gemeenteraad keurt de ondertekening goed van de Covenant of Mayors.
- De gemeente informeert de bevolking hierover en organiseert een open milieuraad om ideeën voor acties te verzamelen.

Wat levert dit onze gemeente op

- + De gemeente bespaart op haar energiefactuur door energiebesparing in de eigen gebouwen.
- + De gemeente is goed voorbereid voor de toekomst, want lokaal klimaatbeleid is toekomstig beleid dat vroeg of laat op een gemeente afkomt.
- + Een gemeente die klimaatverandering probeert tegen te gaan en haar burgers daarin betreft, heeft een aantrekkelijk imago.

Deze gemeente doet het zo

Oostende, Gent, Antwerpen, Leuven, Hasselt en Genk hebben de Covenant of Mayors reeds ondertekend.

Gent - klimaatverbond

De kracht van je gemeente

De stad Gent ondertekende de burgemeestersconvenant en engageert zich hiermee om meer dan 20% CO₂ te verminderen tegen 2020. Daarnaast maakt de stad ook werk van een beleid op de lange termijn. Gent wil tegen 2050 een klimaatneutrale stad zijn. Om dit verhaal te doen slagen startte de stad een klimaatverbond om samen met haar inwoners en bedrijven werk te maken van ambitieus klimaatbeleid. Zo kan iedereen in Gent aangeven welke steen(tje) hij wil bijdragen bij de uitdaging die de stad wil aangaan. Bovendien stelt Gent zelf het goede voorbeeld: alle gebouwen die de stad zelf bouwt, zijn vanaf 2012 passiefgebouwen.

Meer info

- www.eumayors.eu
- www.gentsklimaatverbond.be

V.2. Stimuleer energierenovatie

Bespaar energie door energiezuinige renovatie en nieuwbouw

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

De Vlaamse huizen, met slechte isolatie en vrijstaande woningen, zijn ware energievreters, en zorgen hierdoor voor veel CO2 uitstoot. Met onze partij ijveren we voor een energiezuinige renovatie van het eigen patrimonium en een gunstig renovatieklimaat voor onze inwoners. Via een degelijk wettelijk kader en financieel ondersteuningsbeleid willen we er voor zorgen dat we in de toekomst enkel nog duurzaam en energiezuinig (ver)bouwen in onze gemeente.

Huidige situatie

Gebouwen vertegenwoordigen liefst 42% van het totale Europese energieverbruik (tegenover "amper" 26% voor de transportsector) en 30% van alle CO2 uitstoot. De Belgische huizen verbruiken bovendien gemiddeld 72% meer energie dan het Europese gemiddelde. Het is tijd om onze verantwoordelijkheid op te nemen: met relatief eenvoudige energiebesparende ingrepen en het toepassen van de juiste technologieën kunnen we de ecologische voetafdruk van onze gebouwen makkelijk met 17% doen dalen.

Wat kan de gemeente doen

Wees een pionier. Maak uw patrimonium klaar voor de toekomst en streef naar een energieneutraal gebouwenbestand. Onderwerp het patrimonium aan een grondige energie-audit. Vergeet niet hierbij ook andere duurzaamheidsaspecten zoals materiaalgebruik, waterbeheer, bereikbaarheid en toegankelijkheid een plaats te geven.

Creëer voor uw bewoners een gunstig renovatieklimaat en promoot energiezuinig renoveren. Het geven van premies bewijst al jaren zijn succes, maar een gunstig wettelijk kader via doordachte bouwbesluiten is even noodzakelijk (bv. het plaatsen van buitenisolatie mogelijk voorbij de rooilijn, zeker bij rijwoningen). Je kan tevens met je gemeente een lokale entiteit oprichten van het Fonds ter reductie van de globale energiekost (FRGE) en je inwoners quasi renteloze leningen aanbieden voor het uitvoeren van energiebesparende ingrepen.

Werk met een uitgekiende communicatie- en sensibilisatiestrategie: Organiseer thema-avonden en opendeurdagen, zet voorbeeldwoningen en projecten in de kijker via de gemeentekrant, gemeentediensten,... Prijs dankbare initiatieven aan zoals het provinciale bouwadvies en ondersteun acties vanuit het middenveld die in het teken staan van energierenovatie en duurzaamheid.

Acties

- Investeer in een energiesparende en duurzame renovatie van het eigen patrimonium en sociale woningenbestand.
- Bouw energieneutraal en heb oog voor een duurzaam materiaalgebruik.
- Creëer een gunstig wettelijk kader
- Biedt gunstige financieringsmodellen aan je inwoners aan (bv. samenaankoop, FRFE) en schenk premies (bv. ecologische materialen).
- Communiceer, sensibiliseer en werk samen

Wat levert dit onze gemeente op

De kracht van je gemeente

- + Minder afhankelijkheid van externe energieleveranciers
- + Gunstig klimaat voor de plaatselijke economie
- + Hogere waarde van woningen
- + Lagere verbruikskosten voor uw gemeente en uw bewoners.
- + Minder verbruik natuurlijke bronnen
- + Minder uitstoot schadelijke stoffen en een betere algemene gezondheid

Deze gemeente doet het zo

Westerlo en omgeving

Zonnige Kempen is de jongste sociale bouwmaatschappij binnen de VMSW (Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen). Zonnige Kempen probeert reeds lang duurzaam bouwen in de sociale woningbouw te integreren,.

Gent

Renovatie havengebouw Gent tot passiefbouw; het Gentse stadsbestuur legde in 2011 vast dat voortaan alle gemeentelijke bouwprojecten de passiefstandaard moeten halen.

Diverse

Gemeenten met een lokale entiteit energie: Energiebesparingsfonds Antwerpen, Regent VZW,...

Meer info

- www.frge.be

V.3. Energievriendelijke sociale huisvesting

Energiezuinige sociale woningen geven bewoners extra ademruimte

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

De sociale woningen in onze gemeente verdienen extra aandacht. Bewoners van deze woningen kunnen een lagere energiefactuur goed gebruiken. We zetten met onze partij volledig in op de energiezuinige renovatie van de bestaande sociale woning en passieve nieuwbouw. Hiermee vermijden we in onze gemeente energiearmoede.

Huidige situatie

Veel sociale woningen zijn oud en onvoldoende geïsoleerd. Dat levert de bewoners vaak grote energiefacturen op die het hen het leven nog moeilijker maken. Bewoners van sociale woningen hebben extra baat bij een energiezuinige woning. Zij kunnen een lagere energiefactuur goed gebruiken. Tijd voor passieve nieuwbouw en zeer energiezuinige renovaties!

Wat kan de gemeente doen

Een gemeente zit meestal in de raad van bestuur van een sociale huisvestingsmaatschappij. Hier kan een gemeente milieusparende standpunten verdedigen en andere bestuurders proberen te overtuigen. Een gemeente kan proactief een sociale huisvestingsmaatschappij benaderen ook adviserend optreden, door het aanbieden gratis duurzaam bouwadvies of met ondersteuning om fondsen te zoeken. De gemeente kan haar ambitie uitspreken om alle sociale nieuwbouw passief te bouwen en een actieplan opmaken om alle bestaande sociale woningen op termijn zeer energiezuinig te renoveren.

De gemeente kan daarnaast ook specifieke acties

Acties

- De gemeente werkt samen met de sociale huisvestingmaatschappij in de ambitie om energiezuinig te bouwen en te renoveren.
- De gemeente zorgt voor duurzaam bouwadvies en zoekt mee naar extra financiering.
- Extra premies voorzien voor eigenaars van sociale woningen of een lokale entiteit (wat renteloze leningen mag en kan verspreiden) oprichten.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Kwaliteitsvolle sociale woningen
- + Duurzame steun (financieel en moreel) aan sociaal zwakkeren
- + Positief imago voor gemeenten

Deze gemeente doet het zo

Schoten

Het OCMW van Schoten realiseerde het project Zorgflats. Het omvat 110 serviceflats, een lokaal dienstencentrum, een dagverzorgingscentrum en een centrum voor kortverblijf. In het kader van duurzaam bouwen werden de normen van de Vlaamse Gemeenschap als minimum randvoorwaarden gesteld.

Stabroek – passiefbouw vzw Rotonde

De kracht van je gemeente

VZW Rotonde voorziet gespecialiseerde opvang voor volwassenen met een ernstige tot licht verstandelijke handicap (met o.a. tehuis voor niet-werkenden, beschermd wonen, dagcentrum). Op campus Sterrenhuis werd de capaciteit "tehuis niet werkenden" uitgebreid tot negenentwintig. De twee woningen bieden plaats aan acht personen. Naast de nood aan een specialistische begeleiding stelt zich ook de nood aan een bijzondere accommodatie. De woningen werden gerealiseerd in massieve passiefbouw om zoveel mogelijk het uitzicht van een normale woning te bekomen.

Ieper

'Ons Onderdak' is gestart met het bouwen van 5 lage-energie sociale woningen in Ieper. Een proefproject voor de bouw van meerdere woningen, straks in de duurzame wijk.

Meer info

- www.ecobouwers.be
- www.vmsw.be
- www.zonnigekempen.be
- [Artikel Lokaal](#)

V.4. Energiebesparing

De gemeente en inwoners jagen en snoeien op het energieverbruik

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

Gedragsverandering kan zorgen voor gemiddeld 10% energiebesparing. Met onze partij pleiten we ervoor om hier iedereen van bewust te maken en met onze gemeente hieraan blijvende aandacht te besteden.

Huidige situatie

Energiebesparing door gedragsverandering wordt vaak vergeten ten voordele van meer zichtbare acties. Gedragsverandering kan zorgen voor gemiddeld 10% besparing per huishouden op gas- en elektriciteitsverbruik. Gedrag laat zich echter niet eenvoudig en in één keer aanpassen. Hier is blijvende sensibilisatie nodig.

Wat kan de gemeente doen

De gemeente verschaft de inwoners energiebesparingtips. De gemeente gebruikt alle gemeentelijke kanalen (website, gemeentelijk infoblad, loket, infozuilen,...) om haar inwoners goed te informeren. Door middel van participatieve campagnes zet de gemeente de inwoners aan tot energiezuiniger gedrag.

Door de energiedoelen te combineren met andere doelen, bv. het gemeentelijk sociaal beleid, kan het project sterker worden. Gecombineerd met begeleiding bij een renovatie realiseert de gemeente dubbele besparing.

De gemeente stelt het goede voorbeeld en zet ook het eigen personeel aan tot energiezuinig gedrag en koopt enkel energiezuinige toestellen aan.

Acties

- De gemeente spoort haar inwoners aan om deel te nemen aan de Energiejacht.
- De gemeente stemt haar aankoopbeleid af op www.topten.be en maakt deze website bekend bij haar inwoners.
- De gemeente geeft een premie geven bij aankoop van een energiezuinig (topten)-product.
- De gemeente biedt energiescans aan de inwoners met behulp van Energiesnoeiërs.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Energiebesparing en dus lagere CO₂-uistoot
- + Kostenbesparing: zonder hoge investeringen met behoorlijke besparing
- + Meer sociale cohesie tussen de deelnemers
- + Een besparingscampagne zorgt voor een positief imago en geeft concrete invulling aan een gemeentelijk klimaatplan.

Deze gemeente doet het zo

Antwerpen, Torhout, Ronse...

125 gemeenten deden mee aan de vorige editie van energiejacht en bespaarden samen 8.6% energie, goed voor 940 ton CO₂-reductie.

Lede

Eandis sloot een contract af met het gemeentebestuur om in Lede een aantal woningen te laten scannen. Kringwinkel Aalst voert deze energiescans uit.

De kracht van je gemeente

De energiescanner gaat samen met jou op zoek naar nutteloos energieverbruik. Hij of zij bekijkt je woning volledig en noteert alle energiegegevens. Hierna krijg je tips waardoor je energie kan besparen. De energiescanner doet ook gratis een aantal aanpassingen doen in de woning zelf

Gent

Alle inwoners van Gent kunnen bij de vzw REGent een energiescan aanvragen. Twee mensen, een energiescanner en een energiesnoeier komen dan thuis langs en geven tips over energiebesparing. Jaarlijks worden 1.500 energiescans uitgevoerd. De scanner en de snoeier controleren niet alleen alles. Ze geven ook tips en zelfs cadeaus. De bewoners krijgen een spaarpakket van dertig euro. Het energiebesparend materiaal komt van Eandis en de Stad Gent.

Meer info

- www.energiejacht.be
- www.ecobouwers.be
- www.topten.be
- www.energiesnoeiers.net

V.5. Groene stroom

Minder CO2-uitstoot door 100% groene stroom van een groene producent.

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

Naast onze continue aandacht voor energiesparende maatregelen, zullen we er met onze partij voor zorgen dat onze gemeente voor het eigen energieverbruik 100% groene stroom aankoopt. Hiermee dragen we bij aan de internationale doelstellingen om de CO2-uitstoot te beperken. We zullen tevens onze inwoners informeren over onze keuze en aanmoedigen om eveneens over te schakelen naar groene stroom.

Huidige situatie

Elektriciteit zorgt bij de meeste lokale overheden voor bijna de helft van de uitstoot van CO2. Gelukkig kiezen meer en meer gemeenten om 100% groene stroom aan te kopen of stimuleren hun inwoners om dit – al dan niet via groepsaankoop - te doen. Door groene stroom aan te kopen kan je inderdaad een belangrijk signaal geven aan de markt en aansturen op een vergroening van onze stroomproductie. Niet alle groene stroom is echter zo groen als ze lijkt. Uit een rangschikking van Greenpeace en Testaankoop blijkt dat een leverancier steeds meer 100% groene contracten verkoopt terwijl hij niet meer groene stroom produceert. Soms investeert die leveranciers zelfs tegelijkertijd in steenkool- en kerncentrales.

Wat kan de gemeente doen

Naast energiebesparing, is de aankoop van groene stroom de gemakkelijkste en goedkoopste manier om de CO2-uitstoot van de gemeente drastisch te verminderen. Je kan er als gemeente voor kiezen om over te schakelen naar een leverancier die 100% groene stroom aanbiedt. Hierbij is het echter belangrijk om goed na te denken over de leverancier. Je baseert je hiervoor best op de rangschikking van Greenpeace en Testaankoop en kiest daarbij voor een leverancier die goed scoort in deze rangschikking (score van meer dan 50).

De gemeente kan ook de eigen inwoners informeren over de verschillende soorten stroom en databanken waar meer info is te vinden over groene stroom en de prijs hiervan. Als gemeente is het ook mogelijk om acties op te zetten waarbij inwoners effectief overschakelen van energieleverancier, zoals een samenaankoop.

Acties

- Schakel over op 100% groene stroom bij een leverancier die bewust kiest voor een groen beleid en goed scoort in de rangschikking van Greenpeace en Testaankoop.
- Informeer je inwoners over de verschillen tussen de verschillende groenestroomleveranciers en wijs hen erop dat niet alle groenestroom even groen is als ze lijkt.
- Organiseer een samenaankoop van groene stroom waarbij je zelf strikte criteria (op basis van de rangschikking van Greenpeace en Testaankoop) voor de groenestroomleverancier vooropstelt.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Een goed imago
- + Duurzame energievoorziening
- + Het behalen van de Europese doelstelling van het burgemeestersvconvenant (zie fiche V.1)

De kracht van je gemeente

Deze gemeente doet het zo

Provincie Oost-Vlaanderen

De provincie Oost-Vlaanderen koopt al sinds enkele jaren 100% groene stroom aan. Het gaat in dit geval om Alpenergie, waterkracht uit de Rhônestreek.

Leuven

Leuven besliste in 2010 de energie die ze aankoopt 100% groene energie moet zijn.

Meer info

- <http://www.greenpeace.org/belgium/nl/groene-stroom/>

V.6. Lokale opwekking van energie

Investeer in de eigen hernieuwbare energie

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

We gaan in onze gemeente op zoek naar geschikte locaties en projecten voor decentrale opwekking van hernieuwbare energie en het gebruik van restwarmte.

Huidige situatie

Ons land moet tegen 2020 13% van haar energie opwekken op basis van hernieuwbare energie. Om dit te bereiken ligt er nog heel wat werk op de plank. Bovendien is deze doelstelling voor 2020 slechts een opstap naar een volledig hernieuwbare energievoorziening tegen 2050. Deze ambitie is perfect mogelijk op voorwaarde dat we volop inzetten op energiebesparing en hernieuwbare energie. Lokale besturen kunnen hierin een belangrijke rol vervullen, niet alleen door zelf in te zetten op hernieuwbare energieproductie, maar ook door haar inwoners hierbij te betrekken. Dit kan het draagvlak voor hernieuwbare energie alleen maar ten goede komen.

Wat kan de gemeente doen

Als de gemeentelijke gebouwen zo energiezuinig mogelijk zijn ingericht, kun je overgaan naar stap twee: het plaatsen van eigen hernieuwbare energietoepassingen. Gemeentelijke gebouwen zijn vaak perfect geschikt voor het plaatsen van zonnepanelen.

Daarnaast kan de gemeente onderzoeken of nieuwe ontwikkelingsprojecten zich lenen voor decentrale energieproductie. Zo kan men bijvoorbeeld in een nieuwe wijk de warmte en stroom d.m.v. warmtekrachtkoppeling.

De gemeente kan ook onderzoeken of er op het grondgebied mogelijkheden zijn waarbij de restwarmte van bedrijven gebruikt worden voor het verwarmen van woningen, ziekenhuis, zwembad,...

Je kan als gemeente ook je inwoners betrekken. Motiveer de inwoners om zelf te investeren in hernieuwbare energie, door middel van een samenaankoop of premies. Inwoners kunnen participeren in grootschaliger energieprojecten, zoals de zonnepanelen die je plaatst op sociale woningen of in de windturbine (zie verder). Wijs je bewoners hierbij wel telkens op het belang van voldoende isolatie, alvorens over te gaan tot hernieuwbare energietoepassingen.

Acties

- Onderzoek of de gemeentelijke gebouwen geschikt zijn voor hernieuwbare energietoepassingen zoals zonnepanelen.
- Denk bij nieuwe (stads)ontwikkelingsprojecten aan de mogelijkheden van hernieuwbare energietoepassingen.
- Onderzoek of er in je gemeente mogelijkheden zijn om restwarmte van bedrijven of grootschalige elektriciteitsopwekking nuttig aan te wenden.
- Motiveer je inwoners om zelf te investeren en laat hen participeren in grootschaligere hernieuwbare energieprojecten.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Duurzame energievoorziening
- + Inkomsten voor de gemeente en haar inwoners

De kracht van je gemeente

- + Burgers gaan bewuster om met eigen energieverbruik, creëren interesse in hernieuwbare energie

Deze gemeente doet het zo

Leuven

De stad neemt al jaren initiatieven om het eigen energieverbruik te verminderen. Zo werden bestaande gebouwen onderworpen aan energie-audits en wordt bij nieuwbouw of renovatie onderzocht welke energiebesparende maatregelen mogelijk zijn. Om de bevolking te sensibiliseren worden acties rond rationeel energiegebruik op touw gezet, wordt autodelen gepromoot en werd een gezamenlijke aankoop van zonnepanelen georganiseerd waarop 140 gezinnen intekenden. Eind 2009 heeft Leuven op vier stadsgebouwen in totaal 1.810 zonnepanelen geplaatst die samen een hoeveelheid elektriciteit kunnen leveren die overeenkomt met het gemiddelde verbruik van 80 gezinnen.

Meer info

- Samenaankoop zonnepanelen: presentatie milieutrefdag 2009 en
- http://www.tandemweb.be/projecten/00_detail.php?id=602
- <http://www.ecobouwers.be/office>

V.7. Kies voor een gemeentelijk windturbinebeleid

Pro-actief ruimte zoeken voor windturbines

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

Met onze partij zullen we er voor zorgen dat we in samenwerking met de burger geschikte locaties voor windturbines in onze gemeente afbakenen. We streven naar nieuwe investeringsprojecten met maximale en rechtstreekse participatie van de gemeente en de burger.

Huidige situatie

De inplanting van windturbines loopt in Vlaanderen niet van een leien dakje: in 2010 werden slechts tien nieuwe windturbines gebouwd. Hoewel er algemeen een groot draagvlak is voor hernieuwbare energie in Vlaanderen, sneuvelen concrete projecten voor windturbines nog te vaak door weerstanden vanuit de buurt. De onduidelijke wetgeving rond de inplanting in landbouwgebieden werkt deze weerstand in de hand, waardoor een opbod ontstaat tussen bedrijven die vergunningsaanvragen indienen. Met misnoegdheid van burgers én gemeenten tot gevolg.

Wat kan de gemeente doen

De gemeente is een belangrijke actor bij de plaatsing van windmolens. Niet alleen omdat die rechtstreeks betrokken wordt bij de vergunningsprocedure, maar ook omdat de gemeente het eerst geconfronteerd wordt met vragen en opmerkingen van omwonenden. De gemeente is dus het meest aangewezen bestuurlijke niveau om draagvlak te creëren voor een op hun grondgebied gepland windproject.

Als gemeente voer je best een pro-actief beleid. Je zoekt en selecteert geschikte locaties voor windprojecten. Dit doet de gemeente aan de hand van bestaande plannen (bv. provinciale windplannen), beleidsdocumenten (bv. ruimtelijk structuurplan) en criteria (landschappelijke impact, afstand tot bebouwing, ligging naast infrastructuur of industriegebied,...).

De gemeente kan dan, los van een voorliggend project, met verenigingen, burgers en bedrijven communiceren over de voor- en nadelen van een project. Ze kan de meest optimale zones afbakenen, met het gunstigste windaanbod, met de geringste hinder en in overeenstemming met toekomstige ruimtelijke ontwikkelingsplannen. Om misverstanden rond windenergie te vermijden en de juiste maatschappelijke discussie te kunnen voeren, kunnen de inwoners uit de omgeving van mogelijke inplantingplaatsen uitgenodigd worden een moderne windturbine te bezoeken. De gemeente kan de inwoners de mogelijkheid bieden om financieel in het project te participeren. De participanten beschouwen de windturbines als iets van hen.

Als de windturbine gelegen is op grond van de gemeente, kan de gemeente een oproep tot kandidaatstelling uitschrijven waarbij een bedrijf een recht van opstal krijgt voor de bouw van een windturbine, met randvoorwaarden zoals participatie. Je kan zelf projectontwikkelaars benaderen en daarbij eigen accenten leggen, zoals maximale en rechtstreekse participatie, inbreng in het gemeentelijk rationeel energiebeleid en andere voordelen voor de gemeente. Via concessies en aandelen kan de gemeente en/of de bevolking er immers ook nog aan verdienen.

Acties

- Zoek en selecteer geschikte locaties voor windprojecten.
- Betrek de bevolking.

De kracht van je gemeente

- Benader zelf projectontwikkelaars.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Duurzame energievoorziening door windturbines
- + Inkomsten voor de gemeente en haar inwoners
- + impuls voor lokale economie (opbouw, fundering en onderhoud)
- + Burgers gaan bewuster om met eigen energieverbruik, creëren interesse in hernieuwbare energie (bv. Zonneboilers,...)

Deze gemeente doet het zo

Regio Meetjesland – visiedocument windmolens

Natuurpunt en Partners Meetjesland heeft voor het Meetjesland een visie uitgewerkt met locaties voor ongeveer 55 bijkomende windmolens in de streek. In haar visie pleit NPM vooral voor clustering van windmolens langs infrastructuur en KMO-zones. Landschappelijk waardevolle gehelen zoals het krekengebied of het Schipdonkkanaal worden ontzien. NPM pleit ervoor om nieuwe windmolens maximaal op gronden van de overheid te bouwen, zodat ook de winsten ten goede komen van de gemeenschap. De 55 bijkomende windmolens volstaan om alle gezinnen in het Meetjesland van duurzame elektriciteit te voorzien.

Eeklo – participatieve windmolens

De stad Eeklo schreef in 1999 een openbare aanbesteding uit voor de inplanting van windmolens op enkele eigen terreinen waarin ze de financiële participatie van omwonenden als beoordelingscriterium opnam. Het daaruit voortgevloeide windenergieproject is nog steeds een schoolvoorbeeld. De communicatie met en de betrokkenheid van de bevolking was en is nog steeds groot. (info bij stedenbouwkundig ambtenaar: Dirk Waelput)

Meer info

- Tandem Beter Adviseren Dossier Windenergie:
www.tandemweb.be/downloads/milieuraad/0909027_ModeladviesWindenergie.pdf
- Dossier Meetjesland: <http://www.npmeetjesland.be/windmolens>

VI. THEMA DUURZAAM PRODUCTGEBRUIK

We mogen in Vlaanderen dan wel de koploper zijn op vlak van sorteren en recycleren, het huidig verbruik van grondstoffen en hulpbronnen is onhoudbaar. Tegen 2050 zouden we drie keer meer grondstoffen nodig hebben, terwijl de draagkracht van de aarde beperkt is. Grondstoffen en materialen worden steeds schaarser en duurder. Nu reeds zijn we in Vlaanderen en Europa meer en meer afhankelijk van de import van heel wat belangrijke grondstoffen.

De manier waarop we met onze grondstoffen en producten omgaan zorgt voor ernstige problemen op vlak van leefmilieu en volksgezondheid, vanaf de ontginning van erts tot de verwerking van afval. De negatieve effecten van onze consumptie zijn daarenboven meestal niet hier, maar elders in de wereld te voelen. Om de welvaart van onze kinderen en van de mensen in ontwikkelingslanden te garanderen, is het cruciaal om het eenmalig verbruik van grondstoffen met een factor 10 te verminderen.

Op Europees niveau is het beleid voor een efficiënter gebruik van grondstoffen en producten volop in ontwikkeling, met de uitwerking van een routemap naar een grondstoffen-efficiënt Europa in 2050. Afvalbeleid is hier een essentieel onderdeel van. In Vlaanderen wordt het bestaande afvalbeleid momenteel hervormd tot een echt materialenbeleid. De voornaamste doelstellingen van dit beleid zijn afvalpreventie en het sluiten van kringlopen.

De veranderingen in het Europees en Vlaams afvalbeleid zullen onvermijdelijk gevolgen hebben voor de steden en gemeenten. Daarom is het belangrijk om als stad of gemeente zelf een pro-actief duurzaam product- en afvalbeleid te voeren. Duurzaam product- en afvalbeleid gaat om meer dan grondstoffen, milieukwaliteit, voeding, tuinonderhoud en afvalverwerking. Het is tevens een goede hefboom om de leefkwaliteit en sociale samenhang in de gemeente aanzienlijk te verbeteren.

Lokale besturen spelen een cruciale rol in het product- en afvalbeheer van hun inwoners. Ze verzorgen de inzameling en ophaling van huishoudelijk afval, waardoor ze een belangrijke partner zijn in het sluiten van materiaalkringlopen. Ze hebben een belangrijk sensibiliserend effect op het consumptiegedrag van hun inwoners. Een duurzaam aankoopbeleid, en een duurzaam beheer van de openbare ruimte zijn dan ook van grote waarde om inwoners aan te zetten zelf duurzaam om te springen met grondstoffen en ruimte. Afvalpreventie, tot slot, is en blijft de goedkoopste en meest duurzame schakel in een slim afvalbeleid.

VI.1. Aankoop van duurzame producten

De gemeente als voorbeeld van duurzame consumptie

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

Met onze partij zijn we van mening dat we met onze gemeente dienen rekening te houden met milieu- en sociale criteria voor al onze aankopen.

Huidige situatie

Een frequent misverstand is dat een duurzame aankoop een dure aankoop is. Milieuverantwoorde producten kunnen soms duurder zijn op het moment van aankoop, maar hebben vaak veel lagere onderhouds- en energiekosten en vallen bijgevolg over hun gehele levenscyclus een stuk goedkoper uit dan traditionele producten. Hetzelfde geldt voor het vooroordeel dat duurzame aankopen leiden tot minder kwalitatieve producten en diensten.

Aankopen en investeringen door lokale besturen maken een aanzienlijk deel uit van de markt. Door rekening te houden met milieu- en sociale criteria in alle aankoopprocedures reduceert de overheid dus niet enkel haar eigen milieu-impact, het geeft de markt ook een enorme stimulans om zowel de aangeboden producten en diensten te vergroenen als over te schakelen naar meer milieuverantwoorde productiemethoden. Tevens hebben besturen een belangrijke voorbeeldfunctie om andere aankopers zoals scholen en de gehele bedrijfswereld te overtuigen om duurzaam aan te kopen.

In Nederland engageren alle gemeenten zich om tegen 2015 100% duurzaam in te kopen. Een voorbeeld om te volgen: concrete doelstellingen voor duurzame overheidsaankopen passen in de gemeentelijke beleidsplannen

Wat kan de gemeente doen

Lokale overheden dienen rekening te houden met milieu- en sociale criteria in alle aankoopprocedures. Hiervoor heeft de gemeente een gestructureerd en overzichtelijk aankoopproces nodig. De gemeente moet de nodige tijd voorzien voor het onderzoeken van de markt en het opstellen van de (milieu-)criteria. Een gestructureerd aankoopproces laat toe om aankoop na aankoop te evalueren, te controleren wie je intern moet betrekken, of de aankoop wel echt nodig is of er nergens een verborgen stock aanwezig is, etc.

Voor het opstellen van de criteria is overleg nodig tussen de aankoper en de milieu- en duurzaamheidsambtenaar. Doe dit stap-voor-stap: start met enkele prioritaire dossiers en 'vergroen' daarna geleidelijk over de volledige gemeentelijke aankopen. Betrek ook de andere collega's in de organisatie bij deze beslissingen. Informatie-uitwisseling, participatie en vormingssessies zijn hiervoor de aangewezen instrumenten.

Acties

- Bepaal concrete beleidsdoelstellingen voor duurzame lokale overheidsopdrachten.
- Zet een gestructureerd en overzichtelijk aankoopproces op poten.
- Creëer een systematische, tijdige en zinvolle adviesuitwisseling en samenwerking tussen aankoper en milieu- en duurzaamheidsambtenaar.
- Creëer voldoende draagvlak en probeer dit vast te houden in de organisatie.
- Vergelijk offerten zoveel mogelijk op basis van levenscyclus-kost i.p.v. aankoopprijs.
- Waar mogelijk kies voor lokale producten, is dit niet mogelijk kies dan voor fair trade.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Daling van directe milieu-impact.
- + Ecologische en economische besparing.
- + Voorbeeldfunctie naar bedrijfsleven en gezinnen.
- + Gezondere werkomgeving.
- + Een lokaal (duurzaam) bedrijfsleven met toekomst.

Deze gemeente doet het zo

Eeklo – duurzaam aankoopbeleid

De stad Eeklo neemt doelstellingen rond milieuverantwoorde aankopen al langer op in de milieubeleidsplannen. Geruggensteund door een intense samenwerking tussen de administratieve dienst en de duurzaamheidsambtenaar werpt dit de laatste jaren aanzienlijke vruchten af. Bij de aankoop van een scooter voor de bode koos Eeklo voor een ecologisch verantwoord alternatief. Door de toekomstige gebruiker mee te betrekken is deze duurzame aankoop nu op een structurele manier ingebed in de organisatie. De kans dat ook bij een volgende aankoop voor een elektrische scooter gekozen zal worden is hierdoor aanzienlijk groter.

Sint-Niklaas

De stad heeft gecentraliseerde aankoopdienst, en er is sprake van een goede samenwerking tussen de duurzaamheidsambtenaar en de dienst Logistiek. De stad is overgestapt op milieuverantwoord druk- en printwerk met FSC/PEFC-label. Sint-Niklaas is er via een communicatieve aanpak in geslaagd om diverse drukkerijen op haar grondgebied effectief te sturen naar een duurzamere productie. Door in de toekomst ook systematisch het FSC-label te vermelden op al haar drukwerk wil de stad een sensibiliserende rol opnemen en ook consument sturen naar meer milieuverantwoorde vormen van druk- en printwerk.

Meer info

- www.Milieukoopwijzer.be
- www.Gidsvoorduurzameaankopen.be
- www.Ovam.be/producttest

VI.2. Kies voor een preventief afvalbeleid

Het goedkoopste afval is geen afval

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

Het goedkoopste afval is geen afval. We streven met onze partij naar een afvalarme gemeente.

Huidige situatie

Ondanks de enorme inspanningen van de burgers en de gemeentebesturen op vlak van het selectief inzamelen van afval, stagneert de hoeveelheid restafval die elke inwoner per jaar produceert. Bovendien neemt de totale afvalberg nog steeds toe door de bevolkingstoename. Dit kost de overheid en de maatschappij enorm veel geld, en draagt niet bij tot duurzame ontwikkeling. Storten of verbranden van restafval zorgt immers voor de onvermijdelijke vernietiging van grondstoffen die steeds schaarser worden. Het antwoord op dit probleem ligt in afvalpreventie. Afval dat niet geproduceerd wordt, kost immers niets. Succesvolle afvalpreventie kan gemeenten heel wat geld opleveren.

Wat kan de gemeente doen

Een gemeente heeft heel wat mogelijkheden om afvalpreventie te stimuleren. Afvalpreventie betekent vaak ook kostenbesparing. Belangrijk bij maatregelen om afvalpreventie te bevorderen is een goede communicatie, ondersteuning en sensibilisering. Dit kan via het gemeentelijk infoblad, of voor thuiscomposteren in samenwerking met Vlaco.

Acties

- Het verspreiden van stickers om reclaimedrukwerk te weigeren heeft een groot effect op de hoeveelheid aangeboden papier- en kartonafval. Essentieel hierbij is wel dat de stickers niet enkel ter beschikking liggen in het gemeentehuis, maar ook actief aan de huishoudens bezorgd worden. Dit vergroot de implementatie aanzienlijk.
- Elk kind draagt ongeveer 1 ton afval bij onder de vorm van luiers. Het stimuleren van het gebruik van herbruikbare luiers door middel van een luierpremie doet de hoeveelheid restafval aanzienlijk dalen.
- Stimuleer thuiscomposteren, of wijkcomposteren in stedelijke omgeving. Veelvuldig onderzoek en praktijkervaring hebben meermaals aangetoond dat regio's met actieve ondersteuning voor thuiscomposteren globaal genomen minder afval produceren. De aparte GFT inzameling hoeft dan niet meer, hetgeen een enorme kostenbesparing betekent. Het is evenwel belangrijk dat dit gecombineerd wordt met een voldoende hoge kostprijs voor restafvalzakken.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Minder op te halen en te verwerken afval betekent een reductie in de kostprijs voor afvalverwerking, zelfs na aftrek van de nodige investeringen voor preventiemaatregelen. Sommige preventiemaatregelen zijn nagenoeg gratis, zoals het mee versturen van anti-reclaimedrukwerk stickers met het gemeentelijk infoblad.
- + Maatregelen als wijkcomposteren dragen bij tot het vergroten van de sociale cohesie in de gemeente. Andere sensibiliseringsacties kunnen, indien goed aangepakt, ook sociale voordelen hebben.

Deze gemeente doet het zo

Leuven – premie herbruikbare luiers

Leuven was de eerste gemeente in Vlaanderen die met behulp van een luierpremie jonge ouders aanmoedigt om herbruikbare luiers te gebruiken in plaats van wegwerpluiers. Jaarlijks wordt voor 5 à 10% van de nieuwgeborenen een factuur binnengebracht van de aankoop van herbruikbare luiers om zo aanspraak te maken op de premie.

Kontich – hergebruikpunt containerpark

Het containerpark van Kontich voorziet op het containerpark een punt waar nog bruikbare spullen kunnen worden ingeleverd. Zo hoeven inwoners niet naar her en der te rijden, en worden nog bruikbare spullen toch gerecupereerd.

Meer info

- <http://www.vlaco.be/>
- <http://www.ovam.be/jahia/Jahia/pid/8>

VI.3. Samengebruik van materialen

Delen van gebruiksvoorwerpen en gebouwen

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

In het dagelijkse leven gebruikt iedereen heel wat materialen. We ijveren met onze partij voor een gemeentelijke uitleendienst voor tal van materialen en creëren zo extra tewerkstelling in onze gemeente.

Huidige situatie

In het dagelijks leven gebruikt iedereen heel wat materialen. Het overgrote deel van deze materialen worden niet dagelijks gebruikt, zelfs niet wekelijks of maandelijks. Toch hebben de meeste mensen alles in huis. Dit is een verspilling. Niet alleen van geld maar ook van grondstoffen. Voorbeelden van dergelijke materialen: boormachine, decoupeerzaag, aanhangwagen, pomp, kettingzaag, haagschaar, stoomreiniger, hogedrukreiniger, hakselaar, behangtafel, servies voor grote groepen,... Ook gebouwen en het wagenpark (zie fiche Autodelen) van de gemeente bieden kansen tot samen gebruik. Kansen die nog maar zelden worden benut.

Wat kan de gemeente doen

Idealiter is er op het grondgebied van de gemeente een uitleendienst. Een gemeente kan zelf een uitleendienst opstarten of ondersteuning bieden aan een organisatie of vereniging binnen de gemeente die dit op zich kan nemen. De ondersteuning kan gaan van mee promotie voeren voor het initiatief tot het geven van logistieke en financiële ondersteuning. Bij nood aan extra infrastructuur in de gemeente kan in eerste instantie gedacht worden over pistes tot samengebruik.

Acties

- opstarten van een uitleendienst, in eigen beheer of door een vereniging
- pro-actief zoeken naar mogelijkheden tot samengebruik van gebouwen. Bij nood aan nieuwe infrastructuur eerst onderzoeken of een bestaand gebouw kan gebruikt worden (bv. sporthal van de school 's avonds toegankelijk voor inwoners).

Wat levert dit onze gemeente op

- + Een uitleendienst voor materialen opzetten of ondersteunen heeft als 2 grote voordelen voor een gemeente dat het extra (sociale economie) tewerkstelling kan genereren en dat de ecologische voetafdruk van de inwoners daalt.
- + Gebouwen delen biedt kansen voor een enorme financiële en ruimtelijke besparing en opwaardering van gebouwen

Deze gemeente doet het zo

Schoten – uitleendienst

Het wijkcomité 'Geuzenvelden vzw' organiseert al een aantal jaren een uitleendienst voor een waslijst aan materialen.

Antwerpen – uitleendienst

De stad Antwerpen heeft binnen het sociale economiebedrijf 'werkhaven Antwerpen' een uitleendienst voor gereedschappen opgezet.

Meer info

- www.geuzenvelden.be/uitleendienst.php
- www.werkhaven.be

VI.4. Stimuleer duurzame voeding

Vergroot de markt voor seizoensgebonden en lokale voeding.

Voorstel verkiezingsprogramma

Door in onze gemeente de voorkeur te geven aan lokale, seizoensgebonden of vegetarisch voeding zorgen we globaal voor een kleinere CO2-uitstoot. Onze partij wil dat de consumptie van lokale, seizoensgebonden voeding aanmoedigen door kansen te creëren voor lokale economie en concrete acties te ondersteunen (zoals voedselteams, CSA, buurtmoestuinen,...).

Huidige situatie

Door lokale, seizoensgebonden of vegetarisch voeding te verkiezen, vermijden we een te hoge CO2-uitstoot door overdreven veel transport of verwarmde serres. Er bestaan steeds meer en verschillende lokale voedselsystemen: boeren- of biomarkt, vlees van vee die in natuurgebieden grazen, CSA (Community Supported Agriculture), voedselteams en groenteabbonnementen, hoeveverkoop, buurtmoestuinen, vega. Dat zijn systemen die inspelen op de vraag van consumenten naar een sterkere band met hun voedsel. Deze systemen en hun voordelen zijn echter nog weinig bekend bij de consument. De gemeente kan hierin een belangrijke rol spelen.

Wat kan de gemeente doen

De gemeente kan lokale producten opnemen in haar eigen aankoopbeleid.

Gemeentes en steden kunnen lokale of alternatieve voedselsystemen stimuleren en ondersteunen. Dit kan door ze bekend te maken. Sensibilisatie kan actief en passief gebeuren naar individuele consumenten enerzijds en groepen consumenten anderzijds. Faciliteren van lokale voedselsystemen kan door logistieke ondersteuning aan te bieden met bijvoorbeeld een boerenmarkt.

Als gemeente kan je ook kiezen om biologische landbouw extra kansen te geven. Bv. door gronden ter beschikking te stellen, subsidies voor bio-landbouw te promoten, informatieavonden rond omschakeling naar bio voor boeren te organiseren,...

Acties

- aankoop van lokale producten en streekproducten voor eigen diensten en voor recepties, feesten,...
- het verkiezen of mee bekend maken van vegetarische alternatieven
- opstarten van een voedselteam
- inwoners informeren via berichten over lokale producenten
- verschillende doelgroepen (verenigingen, bedrijven, scholen,...) informeren via het organiseren van info-avonden
- ondersteunen van scholen, bij het gebruik van lokale producten. Vb. subsidies geven voor een fruitabonnement.
- organisatie van boerenmarkt of biomarkt
- ter beschikking stellen van openbaar terrein voor lokale productie-initiatieven

Wat levert dit onze gemeente op

- + impuls voor lokale economie
- + inwoners krijgen betere binding met lokale producenten
- + minder CO2-uitstoot

- + cultuurgebonden aspecten integreren door promotie van vergeten groenten

Deze gemeente doet het zo

Gent – donderdag Veggiedag en boerenmarkten

De stad Gent trekt binnen het kader van het Klimaatverband volledig de kaart van duurzame voeding. De Stad Gent was de eerste gemeente in Vlaanderen waar de grootkeuken iedere donderdag een vegetarisch schotel als eerste keuze voorziet. Op diverse plaatsen in de stad gaat wekelijks een boerenmarkt door, met producten van landbouwers uit de buurt. De stad zet zich ook actief in voor de promotie van biovoeding tijdens de bioweek.

Meer info

- Tandemproject Smakelijk geweten: <http://www.tandemweb.be/index.php/37/>
- <http://www.gent.be> > zoeken op duurzame voeding

VI.5. Ecologische buurttuinieren

Samen tuinen: openbaar groen ecologisch beheerd en een knappe sociale troef

Voorstel verkiezingsprogramma

Niet alle inwoners hebben de kans om zelf te tuinieren. We stellen graag de geschikte openbare restgronden ter beschikking voor mensen die ecologisch willen tuinieren. Een buurttuin biedt de kans om je eigen groenten te kweken én een plek om elkaar te ontmoeten, ideeën en heerlijke recepten uit te wisselen,... En wie weet? voor een groots soepfestijn voor heel de gemeente!

Huidige situatie

Ons land is zo verkaveld, zo volgebouwd, dat de burger nauwelijks nog plaats heeft voor een moestuin. Volkstuinen bieden dan een oplossing, maar vergeleken met onze buurlanden presteren we echt nog niet goed. Tuinieren, met name voor voedselproductie, is ongeveer de laatste prioriteit als het gaat om ruimtelijke ordening en investeringen. Nochtans kan een buurttuin antwoorden bieden op vele maatschappelijke noden: ontmoeting, informeel leren, sociale cohesie én pesticidenvrij beheer van openbaar restgroen.

Wat kan de gemeente doen:

Grond, mensen en middelen ter beschikking stellen. Vergeleken met andere investeringen levert een volkstuin een relatief grote input (zie verder) op voor een relatief kleine input.

Acties

Voor een geslaagd project zijn drie grote groepen van taken nodig:

- De administratief-organisatorische taken die te maken hebben met de juridische geschiktheid van het terrein, de inrichting van het terrein (omheining, randbeplanting, paden, berging, watervoorziening, ontmoetingsruimte...), de eventuele bouwvergunningen. Ook de financiële bijdrage voor de inrichting is hier een belangrijk onderdeel. Dit zijn allemaal taken die het betrokken openbaar bestuur op zich kan nemen, hun expertise en betrokkenheid is onmisbaar.
- Sociaal-organisatorische begeleiding is belangrijk. Er moet een communicatie gevoerd worden met potentiële tuiniers. Losse individuen moeten een groep vormen, samen afspraken maken en zich hieraan houden.
- De technische begeleiding om milieuvriendelijk te tuinieren. Velt begeleidt actieve burgers in een moestuincomplex om hun moestuin milieuvriendelijk aan te pakken. Dat doen we aan de hand van cursus en praktische begeleiding in de tuin.

Wat levert dit onze gemeente op

- + Het inrichten van ecologisch beheerde volkstuinen kadert binnen een aantal verplichtingen van duurzaam beheer en ontwikkeling,
- + Het decreet Reductie bestrijdingsmiddelen betekent dat openbare diensten het gebruik van bestrijdingsmiddelen afbouwen, tot een nulgebruik ten laatste in 2014. Een stukje openbaar groen dat door burgers ecologisch wordt beheerd als volkstuin zonder gebruik te maken van bestrijdingsmiddelen, past volledig in een dergelijk plan voor geleidelijke afbouw. Ook de opleiding van de tuiniers in de biologische teeltwijze past in het onderdeel 'bewustmaking van de burger'. Eigen groenten

telen is immers een gemakkelijke ingangspoort om mensen bewust te maken voor het gevaar van pesticiden.

- + De visie Harmonisch Park- en Groenbeheer van het Agentschap voor Natuur en Bos omkadert het project. De ecologische volkstuinten van dit project zijn weliswaar geen parken, het zijn moestuintjes voor de tuiniers en voor de wijk of gemeente.
- + De tuintjes zijn een belangrijke ontmoetingsplaats voor de buurt: ze spelen een educatieve, sociale en ruimtelijke rol.

Deze gemeente doet het zo

Peer, Neerpelt, Sint-Truiden, Genk, Halle, Begijnendijk, Tremelo, Houthalen, Heusden-Zolder en Opglabbeek

Deze gemeenten gingen in op een oproep van Velt en andere partners (intercommunale / provincie) en hebben intussen een startende of bloeiende ecologische volkstuin.

Meer info

- www.samentuinen.org: informatie over het opstarten van een ecologische volkstuin in jouw gemeente.

VI.6. Autodelen stimuleren loont

Autodelen promoten en ondersteunen

Mogelijke tekst verkiezingsprogramma

In het dagelijkse leven gebruikt iedereen heel wat materialen. We ijveren met onze partij voor een gemeentelijke uitleendienst voor tal van materialen en creëren zo extra tewerkstelling in onze gemeente.

Huidige situatie

De auto neemt een prominente plaats in onze maatschappij. Het autobezit in Vlaanderen is heel erg hoog terwijl het gebruik van de wagen beperkt is. Zo staat een auto gemiddeld 23u per dag stil en rijdt 1 auto op 3 minder dan 10.000 km per jaar (bron OVG4).

De meeste individuele autobezitters -maar ook gemeenten- gebruiken hun auto weinig in verhouding tot de tijd en de kosten die ze erin investeren. Bovendien gebruiken ze de auto vaak voor verplaatsingen waar een goed alternatief voor beschikbaar is, gewoon omdat de auto nu eenmaal voor de deur staat en de vaste kosten toch al betaald zijn. Deze wagens worden relatief weinig gebruikt, maar nemen wel veel ruimte in beslag. Naast het ruimteaspect is er ook het energieverbruik. Ook al rijden die wagens minder rond, is er de productie van de wagens. 15% van het totale energieverbruik in de levenscyclus van een auto is afkomstig van de productie ervan.

Wat kan de gemeente doen

Autodelen biedt een oplossing: één gedeelde auto vervangt ongeveer 4 tot 8 particuliere wagens (bron: MoMo-project). De gemeente kan autodelen op diverse manieren stimuleren in de gemeente én ook zelf instappen.

Acties

- Samenwerken met een autodeelaanbieder (Cambio) en het introduceren van Cambio in de gemeente
- De gemeente bouwt het eigen wagenpark af en het gemeentepersoneel maakt voor dienstverplaatsingen zelf gebruik van wagens van autodeelaanbidders
- Het wagenpark van de gemeente kan 's avonds en in de week ook door inwoners gebruikt worden
- Inrichten van speciale parkeerplaatsen en het aanbieden van gratis parkeerkaarten op het grondgebied
- Organiseren van infomomenten, promotie via website en gemeentelijk infoblad, organisatie van autodeelparty's (particulier autodelen)
- Bij nieuwbouwprojecten: autodeelplaatsen voorzien

Wat levert dit onze gemeente op

- + minder auto's in de gemeente, dus minder parkeerplaatsen nodig (lagere kost), meer ruimte voor andere projecten
- + autodelers gaan bewust om met het gebruik van de wagen en maken meer gebruik van het openbaar vervoer, fiets, ...
- + delen van het gemeentelijk wagenpark: eigen wagens worden meer gebruikt, extra inkomsten, wagens kunnen sneller vervangen worden door milieuvriendelijke wagens

- + bij particulier autodelen leren autodelers nieuwe mensen in de buurt kennen, een leuke manier om de buurt te leren kennen

Deze gemeente doet het zo

Schelle – gemeentewagen in autodeelsysteem

Een dienstwagen van de gemeente kan 's avonds en in het weekend door bewoners gebruikt worden.

Leuven en Mechelen

Ondersteunen zowel particuliere autodelers (o.a. door voorbehouden parkeerplaatsen, organisatie autodeelparty's en infosessies).

Meer info

- Publicatie Bond Beter Leefmilieu (i.s.m. Cambio en Autopia): 'Autodelen: een handboek voor lokale besturen'. , zie <http://www.bondbeterleefmilieu.be/campaign.php/47>
- Europese autodeelproject MoMo: www.momo-cs.eu
- Websites: www.autodelen.net, www.autodelen.be, www.cambio.be